

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877.   Andra Kammaren.   N:o 8.

Fredagen den 16 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets utlåtanden N:is 10—12; samt
Lag-Utskottets utlåtanden N:is 4—7.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar; samt

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 8, i anledning af väckta motioner om ändring af 2 kap. 2 § strafflagen; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 18 kap. 16 § strafflagen.

§ 3.

Herr *A. P. Danielsson* erhöll, på derom anmäld begäran, ledighet från riksdagsgöromålen under 4 dagar från och med morgondagen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Lördagen den 17 Februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 10, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1876 års riksdag.

Om förhöjning af arfvodet för Riksgäldsfullmäktige. I *punkten 1* hade Utskottet, beträffande af Riksdagens senast församlade revisorer gjord framställning om förhöjning af arfvodet för fullmäktige i Riksgäldskontoret, hemställt: att berörda framställning ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Mot detta förslag var, enligt anteckning å utlåtandet, reservation inom Utskottet afgifven af Herrar *Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, Jöns Rundbäck, O. B. Olsson, Jan Andersson, Jonas Andersson och Scen Nilsson* i Efveröd.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr Adlersparre: Jag ber att få yttra några ord med anledning af detta Stats-Utskottets betänkande. Det synes otvetydigt, att majoriteten inom Utskottet icke varit belåten med senaste statsrevision, med dess arbete, yrkanden och framställningar. Det finnes snart sagdt icke ett enda ord i revisorernes berättelse, som blifvit af Stats-Utskottet godkänt; icke någon af revisorernes framställningar har synts Utskottet vara riktig. Detta bevisar visserligen *något*, men det bevisar alldeles icke, åtminstone att döma efter hvad af Utskottet blifvit anfördt, att majoriteten inom Utskottet haft rätt och revisorerne orätt.

Hvad den nu förevarande punkten beträffar, så tror jag att ingen, som med oveld läser revisorernes framställning, kan säga, att revisorernes yttrande i detta afseende saknar skäl. Jag anser, att de framfört ganska goda skäl för sin åsigt. Det var uteslutande med hänseende till de fullmäktige i Riksgäldskontoret, som hafva sina hem i aflägsna landsorter, och hvilka till följd af detta sitt uppdrag måste större delen af året vistas i hufvudstaden, långt bort från sina hem, som revisorerne ansågo, att de nuvarande arfvodena voro alltför knappa.

Detta syntes revisorerne så mycket mer påfallande vid jemförelse mellan berörda arfvoden och dem, som tilldelas Riksdagens fullmäktige i Riksbanken. Jag anser väl, att den föredragna punkten icke är af någon större vikt, men jag har ändock icke velat underlåta att med några få ord yttra, att jag, för min del, fortfarande anser, att revisorerne framställning icke varit utan befogethet. Jag vill, såsom jag sade, medgifva, att hvarken den nu föredragna eller efterföljande punkter i detta utlåtande förtjena någon större tidspillan. Men jag vill tillägga, att om samma majoritet kommer att regera i Utskottet, när berättelsen om revisionen af statsverket kommer under pröfning, så förtjenar Utskottets utlåtande ett grundligare nagelfarande, än jag nu anser nödigt. Jag har blott velat göra denna förklaring, och har intet yrkande att framställa.

*Om förhöjning
af arfvodet för
Riksgäldsfull-
mäktige.
(Forts.)*

Herr Stråle: Det må väl vara sant, som den siste värde talar-
ren nyss yttrade, att nu föreliggande fråga, i och för sig betraktad,
icke eger någon större betydelse, och för dea händelse att Utskottets
förslag blifvit utan diskussion bifallet, skulle jag icke i denna fråga
hafva tagit Kammarens tid i anspråk, men då icke allenast en ledamot
af statsrevisionen, utan sjelfva ordföranden nyss, jag hade så när
sagt, beklagat sig öfver majoriteten i Utskottet och öfver det afstyr-
kande, som Utskottet gjort vid denna punkt, tillåter jag mig att till
de skäl, Stats-Utskottet anfört, äfven i formelt hänseende lägga ännu
ett, som, efter min uppfattning, bort af Utskottet anföras, emedan det
är för frågans afgörande så bestämmande, att åtminstone jag för min
del anser detsamma såsom tillräckligt skäl till afslag å framställning-
en. Jag syftar nemligen derpå, att, åtminstone för så vidt jag upp-
fattat saken och så som jag läst instruktionen, revisorerne här vid
lag öfverskridit sin befogethet och gått utöfver den instruktion, som
blifvit för dem af Kongl. Maj:t och Riksdagen fastställd.

Då jag kan antaga att åtskilliga af Kammarens ledamöter icke
så noga studerat denna instruktion, tillåter jag mig att för Kammaren
derur uppläsa följande paragraf, nemligen den fjerde, som lyder så-
lunda: "Med undantag af här nedan omförmälda arfvoden och ersätt-
ningar" — detta gäller nu de arfvoden och ersättningar revisorerne
ega disponera i och för aflönandet af de tjenstemän som biträdt vid
revisionen — må Revisorerne icke ingå i något slags disposition af
Riksgäldskontorets medel, under hvilken titel eller till hvad behof det
vara må; ej heller ega Revisorerne att på annat sätt, än i § 2 stad-
gadt är, befatta sig med befordringar eller löne- och pensionsfrågor."
Andra paragrafen åter innehåller revisorerne åligganden, och denna
paragraf utvisar oförtydligt, att de löne- eller pensionsfrågor, hvarmed
de ega taga befattning, äro om någon af kontorets tjenstemän beklagar
sig öfver fullmäktiges åtgärder i fråga om löners eller pensioners
beviljande. Jag vill nu icke besvara Kammaren med att läsa upp
hela andra paragrafen, då det för en och hvar, som med oförmådd
omdöme genomläser instruktionen, måste oförtydligt framgå, att re-
visorerne här vid lag gått för långt, och jag tviflar på att ens det
finaste hårklyfveri derur skall kunna draga den slutsats eller förmå

*Om förhöjning
af arvvedet för
Riksgäldsfull-
mäktige.
(Forts.)*

uppleta något, som berättigar revisorerne att föreslå någon sådan förhöjning, som nu är i fråga för fullmäktige i Riksgäldskontoret. Man må gerna säga, att denna fråga saknar all betydelse, och detta kan nog äfven så vara, synnerligast vid det förhållande att Stats-Utskottet redan afstyrkt förslaget, och då efter all anledning dess öde inom båda Kamrarne kommer att blifva enahanda som i Utskottet, men det är en gammal regel som säger, att det endast är det första steget som kostar, och man kan ju ganska väl tänka sig att dylika förslag äfven framdeles komma att dyka upp, och då skulle man kunna säga att en dylik fråga förut förevarit, utan att Riksdagen då haft något emot att revisorerne instruktion på dylikt sätt blef öfverträdd. Jag vill nu icke upptaga tiden med att ingå i någon granskning af de förmenta skäl, statsrevisorerne anförde för sitt förslag, lika litet som jag vill ingå i någon ompröfning af de skäl till afslag Utskottet framdragit, men då frågan nu en gång blifvit bragt på tal, har jag tillåtit mig säga några ord för att få i Kammarens protokoll förvarad min åsigt, att revisorerne genom detta förslag öfverskridit sin befogenhet. Jag ber dessutom att i sjelfva saken få tillägga endast ett par ord.

Den siste ärade talaren tycktes såsom skäl att bifalla den föreslagna åtgärden hafva velat anföra den omständigheten att, om någon af fullmäktige vore aflägsset boende någonstädes i landsorten, så skulle det för denne blifva allt för dyrbart att med den nu varande obetydliga lönen bo i Stockholm. Jag tillåter mig att i det hänseendet svara honom, att det ingenstädes står föreskrifvet, att fullmäktige skola bo på landet och att, om någon aflägsse från hufvudstaden boende vill och kan åtnjuta det förtroendet att vara Riksdagens fullmäktig, är det också alldeles gifvet, att han får åtnöja sig med den därför en gång för alla bestämda aflöningen. Dessutom finnas tre bland fullmäktige, som hafva högre löner än de öfrige, i det en har 3,200, en 6,400 och den tredje 4,000 kronor årligen, och det är alldeles gifvet, att, om nu denne på landet boende fullmäktige, på ren svenska sagdt, duger något till, kan han ju få något af de högre lönebeloppen, utan att man för sådant ändamål behöfver tillgripa medel, hvartill man icke är berättigad; och alldeles icke tror jag att man, derföre att det kan vara beqvämt för en eller annan person på landet att sitta som bisittare i Riksgäldskontoret, kan ega någon rättighet att träda bestämmelserna i en fastställd instruktion för nära. Jag har tillåtit mig att göra denna anmärkning i afseende å formen och tror att det skulle vara mycket illa, om den väg, man nu velat inslä, skulle blifva ytterligare beträdd.

Den siste ärade talaren yttrade i afseende å statsrevisorerne berättelse om statsverkets förvaltning den farhåga, att Stats-Utskottet skulle expediera denna på samma sätt, som varit händelsen med deras berättelse om Riksgäldskontorets förvaltning. Jag fruktar för att vi der skola finna icke blott samma formella origtighet, som af mig nu anmärkts, nemligen att revisorerne oförtydligt öfverträd instruktionen, utan till och med att de der träd själva grundlagen för nära. Grundlagen innehåller nemligen förbud för att annorlunda än i stadgad ordning ingå i granskning eller klander af Kongl. Maj:ts beslut, men det oaktadt finnas i sistnämnda revisionsberättelse åtminstone två fall,

der revisorerne inlåtit sig i sådant klander, och när vi komma dit skall jag icke underlåta att derå fästa uppmärksamhet.

Om förhöjning af arfvodel för Riksgäldsfullmäktige.
(Forts.)

Herr Philipsson: Då jag i denna fråga uti materielt afseende är alldeles ense med Stats-Utskottets majoritet, skulle det väl kunna anses obehöfligt att jag nu yttrade mig, särdeles som jag till statsrevisorernes protokoll uttalat min särskilda mening derom, att någon framställning om förhöjning af de till fullmäktige i Riksgäldskontoret nu utgående arfvoden icke bort af revisorerne göras. På sätt samma protokoll utvisar hade jag också förbehållit mig rätt att vid revisionsberättelsens underskrifvande bifoga min reservation, men då jag icke ansåg saken vara så särdeles vigtig, och någon annan reservation icke anmälades, ville jag icke störa den enhällighet, som vid revisionsberättelsens afgifvande denna gång gjorde sig gällande. Helt annorlunda skulle förhållandet hafva blifvit, om jag hade delat den uppfattning som af den nästföregående talaren här framstälts, att nemligen statsrevisorerne genom sin ifrågavarande framställning öfverskridit gränserna för sin befogenhet. Men i detta hänseende anser jag att åt de af honom åberopade 2 och 4 §§ af instruktionen för Riksdagens revisorer bör gifvas en helt annan tolkning, än som af den ärade talaren ifrågasatts. Jag säger "ifrågasatts", ty han har sjelf sagt sig icke vilja besvara Kammaren med att närmare utveckla skälen för sin uppfattning. Då han nu helt enkelt yttrat, att "enligt hans åsigt" revisorerne öfverskridit sin befogenhet, utan att till stöd för denna sin åsigt anföra något vidare skäl, kan det icke heller för mig vara behöfligt att andraga några bevis för min motsatta uppfattning, men om och när den ärade talaren kan komma att närmare utveckla sin åsigt, så lofvar jag att icke blifva honom svaret skyldig. För närvarande vill jag därför endast yttra, att Stats-Utskottets åtgärd att taga revisorerne framställning under ompröfning synes mig utvisa, att Utskottet icke ansett revisorerne genom samma framställning hafva förfarit obehörigt, ty i annat fall hade framställningen helt säkert blifvit på annat sätt afspisad.

Som jag redan förut anmärkt, så är det visst mycket lätt att påstå att någon öfverskridit sin befogenhet, men då man tillika säger sig "för att icke upptaga Kammarens tid" vilja underlåta att vidare utveckla sitt påstående, så gestaltar sig detta något besynnerligt.

Jag åberopar hvad jag nyss yttrade rörande den materiella delen af frågan och inskränker mig nu endast till att protestera emot den föregående talarens förmenande, att en oformlighet skulle blifvit af revisorerne begången.

Herr Adlersparre: Jag är helt och hållet förekommen af den näst föregående talaren, som till fullo sagt hvad som erfordras för att bemöta Herr Stråles påstående. Hvad beträffar sistnämnde talares yttrande, att revisorerne jemväl i sitt uttalande om hvad vid granskningen af statsverkets tillstånd förekommit skulle hafva öfverskridit sin befogenhet, så skall jag, när frågan härom förekommer, lugna den ärade talaren äfvensom hvar och en som blifvit uppskrämd af den

Om förhöjning af arvodet för Riksgäldsfullmäktige. (Forts.)

svarta målning, han uppdragit öfver revisorerne tillvägagående. För närvarande må denna sak få hvila.

Herr Rydin: Med anledning af den diskussion, som här uppstått i afseende på hvilket beslut Kammaren i förevarande fråga kan komma att fatta, och huruvida ett beslut, som innehölle annat än bifall till hvad Utskottet tillstyrkt, skulle vara stridande mot grundlagen, får jag för min del förklara, att jag visserligen icke vill gå fullt så långt som Herr Stråle och påstå, att statsrevisorerna icke skulle egt rätt att göra en sådan framställning, som den nu föreliggande, ty enligt 2 § mom. a i deras instruktion ega revisorerne att granska Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning samt att derom afgifva yttrande till Riksdagen, och förhållandet är verkligen att revisorerne vid granskningen af riksgäldsverkets förvaltning hafva större magt att väcka förslag och till Riksdagen göra framställningar, än hvad de hafva i fråga om statsverkets förvaltning, der de icke ega framkomma med andra förslag, än som med sjelfva granskningen stå i direkt och omedelbart sammanhang; men jag tror likväl att i detta fall Kammaren icke har annat att göra än att bifalla Utskottets förslag, och detta af det skäl, att hvarken Stats-Utskottet eller någon enskild motionär framkommit med förslag i det syfte, revisorerne framställning afser. Revisorerne äro nemligen väl berättigade att uttrycka sin tanke i den ena eller andra frågan, men för att samma fråga skall kunna blifva föremål för öfverläggning och beslut inom Kammarne, erfordras att antingen Stats-Utskottet med begagnande af sitt initiativ eller någon Riksdagens ledamot med begagnande af sin motionsrätt i laga ordning upptagit frågan och gjort den till föremål för någon dess framställning.

Herr Carl Ivarsson: I visst hänseende delar jag den näst föregående talarens mening, nemligen så till vida som äfven jag anser att Kammaren nu icke kan fatta något bestämdt beslut om förhöjning uti ifrågavarande arvoden, då icke någon motionär och icke heller Stats-Utskottet derom väckt förslag. Deremot kan jag icke dela den ärade talarens åsigt derutinnan, att Kammaren icke skulle kunna i frågan stanna vid annat beslut än att godkänna Utskottets utlåtande. För min del anser jag nemligen Kammaren vara oförhindrad att återremittera ärendet till Stats-Utskottet och dervid äfven, om så anses lämpligt, uttala såsom sin åsigt, att revisorerne haft goda skäl för sin framställning. Man har ofta hört denna Kammarne, eller åtminstone dess majoritet, få uppbära beskyllning för att utan urskilning vilja pruta ner anslag, men då jag för min del anser en sådan beskyllning vara oförtjent, så hoppas jag ock att Kammaren genom sitt beslut i denna fråga skall visa sig ega urskilningsförmåga äfven i fråga om anslag.

Jag kan icke neka, att jag finner revisorerne hafva haft goda skäl för sin framställning om någon förhöjning i fullmäktiges arvoden, och litet hvar bör väl lätt kunna inse att ett arvode af 1,600 kronor är alltför obetydligt, då man tager i betraktande de viktiga ären-

den dessa fullmäktige hafva att handlägga. Det är redan flera år sedan arfvodet höjdes för fullmäktige i Riksbanken, och af dem har nu ingen lägre arvode än 4,000 kronor. Kan man då anse att 1,600 kronor skola kunna vara tillräckliga för fullmäktige i Riksgäldskontoret? Jag tror att ingen med skäl kan påstå något sådant, och det är därför jag nu gör den vördsamma hemställan, att Kammaren ville återremittera ärendet till Stats-Utskottet, något hvartill jag, som jag förut sagt, anser Kammaren vara fullkomligt oförhindrad.

*Om förhöjning
af arfvodet för
Riksgäldsfull-
mäktige.
(Forts.)*

Herr Peter Olsson: Jag tillåter mig nämna att just den omständighet, att revisorerne icke framlagt något bestämdt förslag i fråga om förhöjning i fullmäktiges aflöning, var orsaken till att man på afdelningen, när frågan der förevar till behandling, icke ansåg sig kunna framkomma med något förslag om en sådan förhöjning. I likhet med hvad förut blifvit yttradt, anser icke heller jag, att revisorerne genom sin ifrågavarande framställning öfverskridit sin befogenhet, och jag är af samma tanke, som Herr Carl Ifvarsson, deruti att fullmäktige i Riksgäldskontoret äro väl förtjente af en större aflöning än den, som för närvarande till dem utgår, och detta utan afseende på om de äro bosatte i Stockholm eller på landet, hvilken senare omständighet jag anser icke böra eller kunna medtagas i beräkning vid bestämmandet af lönebeloppet.

Egentliga orsaken hvarföre jag begärde ordet var emellertid Herr Carl Ifvarssons yrkande om frågans återremitterande till Utskottet. För min del tror jag icke att en sådan återremiss skulle gagna till något; ty vid frågans behandling inom Utskottet var majoriteten af den åsigt att, då intet definitivt förslag om förhöjning i fullmäktiges arvode förelåg, Utskottet ej heller borde afgifva något förslag derom. Om nu man får antaga att majoritetens åsigt är oförändrad, följer deraf att Utskottet, äfven om frågan återremitteras, vidhåller sitt en gång fattade beslut, och frågan kommer således att stå på samma punkt som förut. En återremiss torde dessutom vara öfverflödig af det skäl, att frågan ju vid en kommande riksdag kan upptagas. Motion om densamma kan då väckas, och den bör då, efter att hafva erhållit en fullt fornenlig behandling, kunna få en sådan lösning, som Riksdagen finner lämpligt. På grund häraf yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Det har vid föregående riksdagar ofta inträffat, att Riksdagen tillvitats att vilja allt för mycket höja lönerna för sina tjänstemän i Riksbanken och Riksgäldskontoret, men deremot vara alltför nidsk mot statens tjänstemän. Det oaktadt vill det nu synas som om man, i fråga om just ett af dessa Riksdagens egna verk, vore af den åsigt, att de inom detta verk utgående arfvoden borde ytterligare höjas. För min del är jag icke af denna åsigt; ty ännu icke har det visat sig att de platser, hvarom fråga nu är, varit svåra att besätta, och det torde icke vara många exempel på att de, som erhållit Riksdagens förtroende att mottaga en sådan plats, afsagt sig detsamma af det skäl att lönen varit för

Om förhöjning af arvodet för Riksgäldsfullmäktige.
(Forta.)

obetydlig, utan har det alltid varit god tillgång på personer, dugliga och villiga att sköta dessa platser. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill endast med några få ord bemöta Herr Peter Olssons anförande. Han yttrade, att, då majoriteten inom Stats-Utskottet ansett sig icke böra till Riksdagen framkomma med något förslag om förhöjning i arvodet för fullmäktige i Riksgäldskontoret, det tjenade till intet att återremittera frågan, emedan majoriteten inom Utskottet antagligen komme att vidblifva sin åsigt. Jag vet väl att en återremiss af frågan från endast denna Kammare icke skulle föranleda till någon Utskottets vidare åtgärd, men för den händelse att begge Kamrarne återremitterade frågan, torde dess öde väl icke komma att helt och hållet bero på majoriteten inom Utskottet, enär i sådant fall Utskottet finge, efter inhemtad kännedom om de åsikter, som af majoriteten inom Kamrarne uttalats, ställa sig dessa åsikter till efterrättelse. Hvad betydelse en återremiss kan få, beror på huru Kamrarne besluta i frågan, och det är klart att, om Kamrarne handla själfständigt för sig och stanna i olika beslut, man måste låta sig nöja sig dermed.

Herr Per Nilsson yttrade, att det hittills icke saknats tillgång på personer, skickliga att bekläda de platser, hvarom nu är fråga. Jag medgifver, att så varit förhållandet, men det torde vara för sent att höja arvodet, när en gång tillgång på sådana personer icke finnes, och detta kan inträffa förr än man tror. Man finge då nöja sig med dem, som erbjode sig, och detta komme kanske att lända landet till långt större skada än man tror, hvarför det äfven är skäl att i tid gifva akt på förhållandet.

För öfrigt kan jag icke inse, hvarföre fullmäktige i Riksgäldskontoret endast skola erhålla arvoden till belopp föga större, än vaktmästarelöner, ett förhållande, som efter min uppfattning är både skadligt och origtigt, och jag tror knappt att man varit så njugg mot någon af statens tjänstemän, som mot desse fullmäktige. Icke ens de lägre af statens tjänstemän hafva så ringa lön som 1,600 kronor, långt mindre de som innehafva befattningar, motsvarande dem, som fullmäktige i Riksgäldskontoret bekläda. Ett sådant tillvägagående kan icke vara annat än skadligt, och jag tror således att hvad Herr Per Nilsson i frågan anförde icke förtjenar afseende. Jag yrkar fortfarande på frågans återremitterande till Utskottet.

Herr Stråle: Jag erkänner att jag, då jag förra gången hade ordet, mycket väl visste med mig, att mitt yttrande skulle kunna föranleda en diskussion, och jag nämnde då, att jag icke skulle hafva tagit till orda, om icke en ärad statsrevisor betygt sitt missnöje med den utgång detta revisorernas, jag hade nästan sagt, påhitt fått. Jag tillåter mig nu, då ett slags diskussion uppstått, att mot den ärade talaren på göteborgsbanken få anföra, att det må vara sant, att jag, då jag senast hade ordet, tillät mig en mycket ofullständig bevisning i själfva frågan, men min bevisning var dock så till vida full-

ständig, att jag åberopade instruktionen för revisorerne; och på samma gång jag villigt erkänner, att man kan tolka denna olika, får jag dock säga att min tolkning af densamma låg mycket nära till hands, då det derstädes heter, att revisorerne icke ega att på annat sätt än i 2 § stadgadt är befatta sig med befordringar eller löne- och pensionsfrågor. Jag hemställer till Herrarne, huruvida icke detta revisorerne förslag må anses vara en sådan lönefråga, som icke finnes i 2 och icke heller i 7 § af instruktionen för Riksdagens revisorer. Man må således kalla min bevisning ofullständig, så var den dock större och mera fullständig än den ärade talarens på göteborgsbänken; ty hvad han anförde var *ingen* bevisning, utan han endast protesterade. Detta må vara hans rätt, men en så skicklig jurist som den ärade representanten borde veta, att protestera icke är detsamma som att bevisa. Öfver honom torde jag således i detta afseende ännu hafva öfvertaget.

Samme ärade talare stack sig under en mycket stor auktoritet — och jag erkänner att det för oss alla är en sådan — nemligen Stats-Utskottet, och yttrade, att då Stats-Utskottet i sin vishet icke funnit att revisorerne gått instruktionen för nära, så skulle vi andra vanliga dödliga kunna lugna oss. Men jag skulle vilja till Stats-Utskottet ställa den samvetsfrågan, huruvida vederbörande ledamöter inom detsamma tänkt på instruktionen för revisorerne vid granskningen af deras berättelse om Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning. Man skulle ju kunna tänka sig att Stats-Utskottet, öfverhopadt som det är med andra, viktigare göromål, såsom stora penningefrågor m. m., man skulle ju, säger jag, kunna tänka sig, att dess ledamöter icke läst instruktionen för revisorerne.

En annan talare här bakom mig gjorde åtminstone ett försök till motbevisning, ty han gaf åt instruktionen en annan tolkning än jag, och yttrade att, då det enligt punkten a i 2 § af densamma åligger revisorerne att granska Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, revisorerne haft både rätt och pligt att till Stats-Utskottet göra en framställning sådan som den förevarande. Men emot den såsom jurist och lagtolkare högt ärade auktoriteten tillåter jag mig anmärka, att här icke är fråga om Riksgäldskontorets tillstånd, utan om riksgäldsfullmäktiges tillstånd, och det är något helt annat.

En ärad talare, hvars ord väger tungt i vågskålen i denna som i andra frågor, har sagt, att det är för sent att höja arfvodet, då man ser att lämpliga personer för beklädandet af dessa platser saknas. Hvad betyder detta, om icke att de nuvarande fullmäktige äro för klena; vi kunna icke få dugliga fullmäktige för 1,600 kronor om året, och därför är tiden nu inne att höja deras aflöning.

Vidare hafva åtskilliga jemförelser här vid lag blifvit gjorda; man har nemligen sagt, att det icke finnes några tjenstemän, som äro så klena aflönade som riksgäldsfullmäktige. Vi hafva af Stats-Utskottets betänkande sett, att en fullmäktig åtnjuter i lön 3,200 kronor, två deputerade den ene 4,800 och den andre 2,400 kronor samt de öfrige fullmäktige 1,600 kronor hvardera. Men, mine Herrar, Stats-Utskottet har sjelf sagt, att fullmäktige icke behöfva offra hela sin tid

*Om förhöjning
af arfvodet för
Riksgäldsfull-
mäktige.
(Forts.)*

*Om förhöjning
af arfvodet för
Riksgäldsfull-
mäktige.
(Forts.)*

på sitt uppdrag; det står ingenstädes föreskrifvet, att de behöfva från landsorten resa hit upp och här utan sysselsättning uppehålla sig sex dagar för att möjligen på den sjunde öfvervara ett sammanträde. Fullmäktige sammantråda nemligen i vanliga fall en timme i veckan; man kan således icke jemföra fullmäktiges verksamhet med andra embeten och tjänster, ty under det fullmäktiges sammanträden utgöra 40 å 50 om året, måste en vanlig tjänsteman under vanliga förhållanden offra hela sin tid åt utöfvandet af den befattning, för hvilken han åtnjuter sin lön. De fullmäktige, som kunna anses verkligen så att säga styra och sköta Riksgäldskontoret, äro deremot ostridigt aflönade på ett sätt, som kan sägas fullt motsvara deras arbete. Att begära att de tre nämndemännen eller bisittarne skola komma i åtnjutande af förhöjda arfvoden för att gå och slå dank, synes mig vara för långt gånget. I sjelfva saken är jag för närvarande, och intilldess det visat sig att de närvarande fullmäktige icke utan förhöjning af sina löner kunna fullgöra sina skyldigheter, af samma åsigt som Stats-Utskottet och tror, i likhet med den ärade upsalarepresentanten, att, då någon motion i förevarande afseende icke blifvit väckt, vi nu icke kunna göra annat än bifalla Utskottets betänkande sådant det föreligger.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Jag skall endast yttra några få ord med anledning af den anmärkning, man rigtat emot revisorerne behörighet att framkomma med nu föreliggande framställning. Jag tror nemligen, att denna deras behörighet icke bör onödigtvis inskränkas. Ett sådant förfarande kan icke lända det allmänna till nytta. Och att till den grad inskränka densamma, som den ärade talaren på stockholmsbänken vid tolkningen af den för revisorerne gällande instruktionen sökt göra, skulle jag vilja kalla för "hårklyfveri."

I 4 § af denna instruktion heter det: "Med undantag af här nedan omförmälda arfvoden och ersättningar, må revisorerne icke ingå i något slags disposition af Riksgäldskontorets medel, under hvilken titel eller till hvad behof det vara må." Då nu uttrycket "ingå i disposition af medel" är liktydigt med att utanordna medel, och någon sådan åtgärd icke i förevarande fall vidtagits, så torde det vara tydligt, att revisorerne icke i detta hänseende öfverskridit sin befogenhet. Vidare heter det i samma paragraf: "ej heller ega revisorerne att på annat sätt, än i 2 § stadgad är, befatta sig med befordringar eller löne- och pensionsfrågor." Jag tror, att den tydning Herr Stråle velat gifva detta stadgande beror på en sammanblandning af två helt skilda saker, nemligen löner och arfvoden, något som vi här i Riksdagen vant oss vid att skilja åt. Och endast detta visar, att hans tolkning är beroende på ett misstag.

Uti sitt sista anförande yttrade samme talare, att om det nu verkligen vore nödvändigt att höja arfvodet för fullmäktige i Riksgäldskontoret, änskönt någon svårighet att besätta dessa platser ännu icke visat sig, så skulle detta, efter hans förmenande, ovedersägligen innebära, att alla de nuvarande riksgäldsfullmäktige vore odugliga för sina befattningar. Är denna sats riktig, då är det också en sanning att hvarje begäran om dyrtidstillägg till statens embets- och tjänste-

män, så länge tillgång på sökande till samma embeten och tjänster förefinnes, måste bevisa nuvarande innehafvarnes olämplighet eller oduglighet; men vi lära väl komma öfverens om, att denna slutsats ej i någotdera fallet är riktig.

För öfrigt instämmer jag med Herr Rydin, att då ingen motion, blifvit väckt och icke heller någon framställning i saken skett från Stats-Utskottet, kan Kammaren icke grundlagsenligt besluta en tillökning i fullmäktiges arvoden. För en återremiss till Utskottet finnes deremot efter min åsigt intet hinder i grundlagen.

Herr Jöns Rundbäck: För min del kommer jag hvarken att yrka återremiss eller afslag å eller bifall till den nu föredragna punkten.

Jag vill och skall icke heller till besvarande upptaga de anmärkingar, som blifvit här gjorda om statsrevisorernes behörighet att upptaga denna fråga; ty denna del af frågan har här, särskildt af siste talaren, blifvit, på sätt jag finner, rätt besvarad; och att Stats-Utskottet icke heller ansett detta utgöra något hinder för detsamma att upptaga frågan, framgår af betänkandet; ehuru Utskottet ej på grund af följande ansett sig nu böra framkomma i ämnet. Utskottet säger nemligen: "Vid sådant förhållande och med fästadt afseende jemväl derå att något bestämdt förslag, af beskaffenhet att påkalla beslut, ej blifvit väckt och till afgörande föreligger, hemställer Utskottet" etc. Utskottet har nemligen utan tvifvel på grund af 39 § Riksdagsordningen både behörighet och skyldighet att tillse Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning. Och vid hvarje riksdag, som jag bevistat, har äfven Stats-Utskottet verkställt en dylik granskning samt för Riksdagen framlagt förslag till reglemente för nämnda arbetsverk. Alla löneförhöjningar och lönerogleringar inom detsamma hafva jemväl skett på initiativ af antingen Stats-Utskottet eller fullmäktige sjelfva. Då t. ex. vid 1867 års riksdag fullmäktiges arvode höjdes från ett tusen till ett tusen sex hundra kronor, så skedde detta icke på derom gjord framställning af enskild motionär, utan på förslag, som af Stats-Utskottet framlades. Om således Herrar revisorer saknat behörighet att bringa ifrågavarande löneförhöjning på tal, så hade i alla fall Stats-Utskottet varit i sin fulla rätt, om det derom gjort framställning till Riksdagen. Och vare nu sig Herrarne afslå eller bifalla den föreliggande punkten, så hindrar detta icke Stats-Utskottet att i sammanhang med granskningen af Riksgäldskontorets reglemente å nya göra framställning i ämnet. Stats-Utskottet säger, att då revisorerne icke angifvit något bestämdt belopp för den ifrågasatta löneförhöjningen, så är det icke möjligt att bestämma hvad i sådant afseende må vara erforderligt. Herrarne torde sjelfva finna att detta är detsamma som att — att använda ett talesätt — "taga sak på bak." Huru är det nemligen möjligt för revisorerne att under den korta tid, som de äro tillsammans och som strängt anlitas af andra och vigtigare frågor, medhinna att uppgöra lönestater för arbetsverk. Stats-Utskottet deremot, som kan från vederbörande infordra alla nödiga handlingar och upplysningar — för detsamma vore uppgörandet af ett dylikt förslag icke förenadt

Om förhöjning af arvodet för Riksgäldsfullmäktige.
(Forts.)

Om förhöjning af arfvodet för Riksgäldsfullmäktige.
(Forts.)

med några nämnvärda svårigheter. Men, såsom jag redan nämnt, är detta icke ännu för sent under denna riksdag, och därför vill jag för närvarande icke framställa något yrkande.

Herr K. J. Berg: Jag har icke begärt ordet för att inlåta mig i frågan huruvida en förhöjning af fullmäktiges arfvoden må anses behöflig eller icke, ej heller för att ingå i något bedömande af revisorernes befogenhet att i sin berättelse vidröra denna fråga. Jag tror nemligen, att ingendera af dessa frågor bör hafva inflytande på det beslut, som Kammaren nu har att fatta. Det är nemligen ett obestriddigt faktum, att icke inom motionstiden af enskild motionär något förslag blifvit väckt om förhöjning af fullmäktiges arfvoden och att icke heller Stats-Utskottet i sitt föreliggande betänkande gjort framställning i sådant syfte. Att under sådana förhållanden Kammaren skulle kunna fatta beslut om en arfvodsförhöjning, som icke grundar sig på i behörig ordning framkommet förslag, läser väl icke gerna kunna komma i fråga. Och att återremittera betänkandet för att förmå Stats-Utskottet att väcka förslag i ämnet, synes mig vara något så stridande mot all form, att jag på det högsta måste motsätta mig det. Jag tror således att, då ingen fråga i ämnet blifvit i laga ordning väckt, Kammaren icke kan komma till annat beslut än att bifalla Stats-Utskottets hemställan, att någon åtgärd i detta hänseende icke må vidtagas.

Herr Philipsson: Jag har begärt ordet å nyo endast för att replikera den ärade talaren på stockholmsbänken med anledning af det utfall han i sitt anförande gjorde mot mig personligen. Att ingå i vederläggning af hvad han i sak yttrade, anser jag nemligen öfverflödigt, då hvarken den ärade talaren från Upsala, eller de öfrige talare, som yttrat sig i denna fråga, förenat sig med den ärade talaren på stockholmsbänken, samt härtill kommer att dennes uppfattning blifvit af en talare på skånebänken fullkomligt vederlagd. Mycket skulle visserligen kunna vara att tillägga med anledning af Herr Stråles senare anförande i sak, men, som sagdt är, jag anser detta öfverflödigt.

Hvad jag yttrade, då jag första gången hade ordet, innebar hufvudsakligen en anmärkning mot den ärade talaren för det han till stöd för sin anklagelse mot revisorerne, att de i förevarande afseende öfverskridit gränserna för sin befogenhet, icke framkom med vidare bevisning, än att han uppläste 4 § af den för revisorerne gällande instruktion, samt derpå hänvisade Kammaren till den i samma § åberopade 2 §, utan att ens uppläsa sist nämnda §, under förebärande att detta skulle för mycket upptaga Kammarens tid. Jag tror nemligen, att, då man anklagar någon, denna må nu vara hvilken som helst, man ej bör undandraga sig att styrka anklagelsen derföre, att sådant skulle erfordra "för mycken tid".

Den ärade talaren förmenade jemväl, att jag, såsom *jurist*, borde hafva reda på, att jag vore skyldig att i egenskap af anklagad ingå i svaromål. Häremot vill jag endast erinra, att jag i min egenskap af jurist känner noga till innehållet af 17 kap. 33 § Rättegångsbalken, som stadgar, bland annat, att "käranden åligger sitt käromål

lagligen bevisa, eller vare svaranden fri.“ Och då den ärade talaren ju *sjelf* är *jurist*, trodde jag att han genast skulle inse, det anledningen till, att jag icke ingick i bemötande af haas påstående, vore att söka just deruti att käromålet vore obestyrkt.

Något vidare har jag ej att tillägga.

Herr O. B. Olsson: Då icke flere än en talare bestridt befo-genheten af statsrevisorernes anmärkning under denna punkt äfvensom Stats-Utskottets rättighet att föreslå högre aflönning för Riksgäldskontorets fullmäktige, vill jag å andra sidan bestrida den af en talare på stockholmsbanken föräktade åsigt, enligt hvilken det skulle vara alldeles obefogadt att, då Stats-Utskottet icke framställt något förslag i denna del, fatta beslut om frågans återremitterande. Jag är af en alldeles motsatt mening, och tror att, derest Kammaren anser fullmäktige vara allt för knappt aflönade, Kammaren ock är i sin fulla rätt, att, änskönt Utskottet icke för dem föreslagit någon löneförhöjning, återremittera frågan till Utskottet, och är det denna återremiss, som jag för min del tager mig friheten påyrka.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som förekommit, gaf Herr Talnannen propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som ock på återremiss deraf; och fann Herr Talnannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering emellertid begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 10.

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat punkten.

Voteringen företogs och utföll med 111 ja mot 49 nej, i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Punkten 4.

Riksdagens revisorer, hvilka ansett att för beredande af det ökade utrymme, som befunnits vara för riksdagsbiblioteket behöfligt, den åt bibliotekarien nu upplåtna boställslägenheten, såsom för ändamålet mest

Om förhöjning af arvvodet för Riksgäldsfullmäktige.
(Forts.)

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek. (Forts.)

lämplig, borde användas, hade, när det synts dem fördelaktigt för Riksdagen att bibliotekarien fortfarande förblefve boende i riksdags- huset, uti sin berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets till- stånd och förvaltning uttalat den mening att, då ingen annan pas- sande lägenhet till bostad åt bibliotekarien inom nämnda hus torde finnas att tillgå än den, som vore upplåten åt vice värden; då denne enligt tjänstgöringsordningens 45 § åliggande göromål icke syntes vara af större eller vidsträcktare beskaffenhet, än att de kunde fullgöras af den, som innehade bibliotekariebefattningen, och då slutligen de egenskaper, som för berörda göromåls bestridande erfordrades, måste förutsättas vara till finnande hos den, som vore bibliotekarie, så borde vice värdskapet för Riksdagens hus förenas med bibliotekariebefatt- ningen, hvarigenom, för beredande af ökad utrymme för biblioteket, hvarken någon ny bostad behöfde inredas eller någon hyresersättning ifrågakomma.

Utskottet, som i förevarande punkt utlätit sig öfver så väl revisorernas ifrågavarande framställning som jemväl den af Herr *Christen Assarsson* inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 62, i hvilken Herrar *A. Andersson* från Göteborgs och Bohus län samt *P. Engman* instämt, och deruti föreslagits, att bibliotekarie- och vice värds-befatt- ningarne i riksdagshuset måtte sammanslås och förenas i en persons hand, att denne finge till bostad begagna den af nuvarande vice värden innehavande våning i Riksdagens hus, samt att de af bibliote- karien nu begagnade rum måtte användas till bibliotekets utvidgning, hade, under förmälan, att fullmäktige i Riksgäldskontoret, redan innan revisorerne gjorde sin ofvan omförmälda framställning, fattat beslut i berörda, till deras afgörande öfverlemnade fråga samt dervid förord- nat, att den i våningen under biblioteket belägna, åt en vaktmästare upplåtna lägenhet, som vore från bibliotekslokalen skild endast medelst en kort trappa, skulle från den 1 nästkommande April användas till utvidgning af lokalen för Riksdagens bibliotek i den mån sådant er- fordrades, på anförda skäl hemställt:

att revisorerne samt Herrar *Christen Assarsson*, *A. Andersson* och *P. Engman*'s motion ej för närvarande måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

I anledning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *Liss Olof Larsson*, *Jöns Rundbäck*, *Jonas Andersson* och *Sven Nilsson* i Efveröd inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr *Christen Assarsson*: Då jag tog mig friheten att i före- varande fråga väcka motion, skedde detta med anledning af riksgälds- fullmäktiges beslut att förlägga en del af Riksdagens bibliotek nere i bottenvåningen, der, enligt min åsigt, böckerna skulle komma att lida af fuktighet och dam m. m. Deremot anser jag att, i fall, på sätt jag i min motion föreslagit, bibliotekariens nuvarande boställsrum upp- lätas för bibliotekets behof, så skulle derigenom dess utrymme blifva mera bekvämt, ändamålsenligt och tillräckligt, än om förändringen skedde i enlighet med fullmäktiges förslag. Afven anser jag, att de

två befattningar, hvarom här är fråga, mycket väl kunna förenas till en, helst alltid en, om än ringa, besparing deraf blefve en följd.

Då, enligt hvad en representant på stockholmsbänken yttrat, statsrevisorerna icke skulle ega rättighet att framkomma med förslag, likartade med nu ifrågavarande, hade det enligt hans åsigt varit bäst, om ingen sådan framställning från revisorerna egt rum, men då nu jemväl motion blifvit i frågan väckt, torde detta inkast hafva förlorat all betydelse.

Jag vill emellertid ej längre upptaga Kammarens tid, utan inkränker mig till att yrka bifall till min ifrågavarande motion.

Herr Aug. Pettersson: För min del får jag tillkännagifva, att jag icke kommer att med min röst biträda det slut, hvartill Utskottet kommit, utan deremot anser den framställning, som blifvit af statsrevisorerna gjord och hvilken Herrar Christen Assarsson, A. Andersson och P. Engman i sin motion upptagit, innefatta ett mycket klokt, godt och praktiskt förslag. Jag kan nemligen icke finna annat än att det vore stort skäl och särdeles välbetänkt att till *en* befattning sammanslå två — vice värdens och bibliotekariens — då genom en sådan anordning vunnes ökad utrymme för biblioteket, i det att för detsamma kunde användas de rum, som nu begagnas af bibliotekarien, hvilken åter kunde inflytta i de rum som nu bebos af vice värden. Visserligen har Utskottet yttrat, att ökad utrymme för biblioteket kan beredas jemväl genom användande af en lägenhet i jordvåningen under den nuvarande bibliotekslokalen, men jag tror icke att denna lägenhet är för ändamålet lämplig, då den dels icke är fuktfri och dels, såsom belägen icke i samma våning som det nu varande biblioteket, utan en trappa ner, illa lämpar sig för förvarande af biblioteket. Dessutom skulle härigenom en gammal vaktmästare, hvilken för närvarande är sjuk, sättas på bar backe.

Jag får sålunda tillkännagifva, att jag för min del på nu anförda skäl yrkar afslag å Utskottets hemställan i denna punkt och bifall till hvad Herr Christen Assarsson i sin ofvanberörda motion föreslagit.

Herr Carl Anders Larsson: Då jag i revisorernes berättelse läste om den nu ifrågasatta reformen, tänkte jag, att detta åtminstone vore en så enkel och lättfattlig fråga, att den skulle kunna utan svårighet genomdrivas. Frågan gick nemligen ut på att i en hand sammanslå två tjänstebefattningar af egenskap att ganska väl kunna med hvarandra förenas. Dermed skulle man ock vinna möjlighet att få ökad utrymme för biblioteket, som nu förvaras i en ganska trång lokal, äfvensom att få en anständig boning för bibliotekarien, som då jemväl skulle blifva vice värd. Kom så dertill Herrar Christen Assarssons, A. Anderssons och P. Engmans motion, hvilken gick ut på detsamma, som revisorerna förut *enhälligt* tillstyrkt — jag ber nemligen att här få erinra, hurusom både de af Första och Andra Kammaren utsedda revisorerna utan reservation föreslagit föreningen af de två nu ifrågavarande tjänstebefattningarna. Af Utskottets betänkande har jag

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

*Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)*

ock funnit, att orsaken till dess afstyrkande af nämnda förslag egentligen är att söka i någon slags hänsyn dertill, att fullmäktige redan rangerat saken. Jag får erkänna att, på sätt Herr Christen Assarsson säger, detta är en händelse, som ser ut som en tanke, ty då revisorerne den 15 Oktober sistlidna år avslutade sin verksamhet, hade fullmäktige efter lång betänketid den 12 i samma månad framkommit med formuleradt förslag i berörda hänseende, som gick ut på en ej så ringa besparing. Fullmäktige föreslogo nemligen att för beredande af ökad utrymme för biblioteket låta anordna lokal i en under biblioteket belägen, åt en vaktmästare upplåten lägenhet, hvilket deremot icke behöfdes, om man finge använda den lämpligare, som finnes, nemligen den åt bibliotekarien nu upplåtna lokalen. Jag förstår ej hvarföre man så strängt håller på detta förslag, enligt hvilket tio främmande länders riksdagstryck skulle komma att förvaras i en underjordisk håla. Jag undrar just, huru det skulle taga sig ut, om dessa länders härvarande diplomater skulle vilja se något af sitt hemlands riksdagsbeslut, men vid besök i biblioteket fukt och mögel slogo dem i näsan. Jag tror, att det skulle anses såsom en chikan för hela landet, om riksdagsbiblioteket så behandlades, och jag vill icke tro, att fullmäktiges beslut kommer att sättas i verkställighet.

Det är af dessa skäl och då det tydligen framgår, att fullmäktige med sitt ofvannämnda beslut afsett att helle förekomma än förekommas, som jag anser det icke vara af behovet påkalladt att så strängt hålla på detta beslut, helst ännu ingen verkställighetsåtgärd derå följt; hvadan jag alltså yrkar bifall till hvad Herrar Assarsson, A. Andersson och P. Engman i sin motion och revisorerne i sin berättelse föreslagit.

Herr Stråle: Jag har tillåtit mig begära ordet endast för att, då ingen ännu yrkat bifall till Stats-Utskottets förslag, framställa ett sådant yrkande, och jag kan det så mycket helre, som det synes mig att man genom en åtgärd, motsatt den af Stats-Utskottet föreslagna, lätt kan komma in på afvägar, på hvilka jag icke ser något slut. Stats-Utskottet sjelf har ansett förslaget för en underordnad förvaltningsfråga, och det synes mig väl långt gånget att upptaga Riksdagens tid med en sådan. Jag tror att all möjlig rättvisa måste anses tillgodosedd, då sju fullmäktige pröfvat frågan, och tjugufyra ledamöter i Stats-Utskottet granskat densamma, och har man icke så stort förtroende till fullmäktige i Riksgäldskontoret, att de sjelfve kunna få ordna en sådan småsak, så vet jag i sanning icke hvad man skall med dem att göra. Vi lemna åt dem att handhafva millioner, och vi skulle icke anförtro dem att undersöka, om det är möjligt att göra en förändring sådan som denna. Jag tror, att man kan använda tiden nyttigare än att vidare behandla denna fråga.

En talare på skåne-bänken har på sätt och vis interPELLERAT, om det skulle vara rätt att afslå motionärens framställning. Jag vill dertill endast svara, att lika mycket, som han har rätt att väcka en motion, har Stats-Utskottet rätt att tillstyrka att å densamma icke fästes något afseende. Samme talare yttrade, att genom bibliotekets

förflyttande till dessa hålor, såsom en annan talare kallade dessa rum, skulle böckerna förderivas af fukt och mögel. Det är väl icke möjligt, att fullmäktige skulle så illa bevaka det allmänna bästa att förhållandet blefve sådant. Talaren på östgöta-bänken hade så stor omtanke om de utländske diplomaterne, att han ansåg det vara en chikan för dem, om Riksdagen skulle tillåta en sådan omflyttning af de utländska riksdagshandlingarne som fullmäktige föreslagit. Det är fagnande att han hyser en sådan omtanke för utlänningar, men för min del anser jag att vi böra hysa lika stor omtanke för våra egna fullmäktige och han glömde, att det för dem skuile vara minst lika stor chikan, om vi göra någon ändring uti deras i frågan fattade beslut.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr P. Nilsson i Käglan: Jag får förklara, att jag skulle kunna inskränka mig till att åberopa Herr Larssons yttrande och instämman i hans åsigt. Ty då jag först kom till riksdagen gjorde sig den meningen gällande, att indragning af embeten borde göras till regel. Här är nu en sådan fråga å bane, och revisorerne hafva påvisat, att det här skulle kunna låta sig göra att sammanslå bibliotekariebefattningen och vicevärdskapet. I Stats-Utskottets utlåtande heter det, att Utskottet ej kunde underlåta att erinra derom, att afgörandet af denna fråga måste vara i hög grad beroende derpå, att en person, lämplig att bekläda dessa båda, sins emellan ganska olikartade befattningar, kunde vara att tillgå. Det förefaller mig besynnerligt, om bibliotekarien icke skulle vara så kvalificerad, att han äfven skulle kunna förestå vice-värdskapsbefattningen. Jag tror, att, då han är bibliotekarie, han äfven kan vara vice värd, och då två embeten kunna sammanslås till ett, tror jag att det äfven bör ske, och jag kommer därför att rösta för Herrar Assarssons, Anderssons och Engmans förslag.

Herr Peter Olsson:

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den siste ärade talaren behagade fästa Kammarens uppmärksamhet på ett stycke af den motivering Utskottet här anfört som skäl för sin hemställan, och för min del skulle jag kanhända kunnat vara nöjd med det förslag, som nu föreligger, om icke Utskottet i öfrigt uti sin motivering begagnat uttryck, som helt och hållet tillintetgöra den del af motiveringen, hvarpå han hänvisade, så väl som den af Utskottet sistlidne är i denna fråga uttalade mening. Frågan är efter min uppfattning icke obetydlig; den berör Riksdagen så nära, att jag tror det vara skäl, att Riksdagen uttalar sig bestämdt i densamma. Den har varit föremål för behandling under sistlidet års riksdag; och det är med fästadt afseende på denna behandling som jag tror, att fullmäktige nu icke handlat i öfverensstämmelse med de åsikter, som förut till dem uttalats i denna fråga. Fullmäktige hade nemligen i skrifvelse till Stats-Utskottet den

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek. (Forts.)

27 April nästlidet år hemställt, för beredande af ökad utrymme åt Riksdagens bibliotek, om framställning till Riksdagen derom, att mot det föreståndaren för biblioteket till fullmäktiges disposition afträdde de för närvarande åt honom upplåtna, till biblioteket angränsande rum, samt afstode från den honom tillerkända rätt till fri vedbrand, honom måtte beviljas en hyres- och vedbrandsersättning af 750 kronor, för år räknadt. På denna hemställan svarade Stats-Utskottet i skrifvelse den 12 Maj 1876: "att enär samtliga de i riksdagshuset befintliga lägenheter, för så vidt de ej vore för Riksdagens eget behof bestämda, stode under fullmäktiges disposition, vore fullmäktige således i tillfälle att bereda biblioteks föreståndaren annan bostad i ersättning för den åt honom för närvarande upplåtna, äfven om en sådan åtgärd skulle föranleda utgående af det motsvarande belopp, som i Riksgäldskontorets reglemente och aflöningsstat funnes för mistad bostad vederbörande tillerkändt". I detta Stats-Utskottets svar ligger en bestämd åsigt uttalad derom, att bibliotekarien skulle beredas andra boställsrum i Riksdagens hus än dem, han för närvarande innehade, och att desse skulle användas för beredande af ökad utrymme åt biblioteket. Men i stället hafva fullmäktige med anledning af Stats-Utskottets skrifvelse anvisat för bibliotekets utvidgning den källarvåning, som finnes under nuvarande bibliotekslokalen. Utskottet har emellertid nu, med godkännande af fullmäktiges åtgärd i berörda afseende, försökt bortresonnera den åsigt, det sistlidet år uttalade, genom följande strof, som förekommer på ett annat ställe i utlåtandet, nemligen "genom fullmäktiges ofvannämnda beslut har det ökade utrymme, som kan för riksdagsbiblioteket erfordras, blifvit biblioteket beredt, på ett sätt, som, så vidt Utskottet kan finna, icke är förenadt med någon olägenhet och som står i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den utväg till frågans lösning, hvartill Utskottet med sin ofvan omförmälda skrifvelse den 12 Maj 1876 afsåg att hänvisa fullmäktige". Jag hemställer, huruvida den tolkning, som Stats-Utskottet nu behagat gifva sin förra året till fullmäktige aflåtna skrifvelse, är riktig; jag tror tvärtom, att den är fullkomligt oriktig; och Utskottet har således efter min uppfattning icke varit lyckligt i utfinnandet af skäl för den framställning i frågan, det nu afgifvit.

För min del tror jag i likhet med föregående talare, att det icke kan vara Riksdagens mening, eller fördelaktigt för Riksdagen, att riksgäldsfullmäktige anvisa för utvidgning af Riksdagens bibliotek en lägenhet af den beskaffenhet som nu skett. Det kan nemligen icke bestridas, att den föreslagna lägenheten befinner sig i en jordvåning; och jag tror icke att det kan vara särdeles angenämt för dem af Riksdagens ledamöter, hvilka för att, såsom sig vederbör, kunna uppfylla sitt riksdagsmannakall, önska i riksdagsbiblioteket studera de handlingar, som der finnas, att blifva hänvisade till en underjordisk källarvåning, som kanhända i vissa afseenden torde vara ganska obehaglig. Visserligen kan härvid anmärkas, att riksdagsmännen under sina studier af riksdagshandlingar i biblioteket, kunna vistas i någon annan lägenhet än denna jordvåning; men det ligger dock i sakens natur att man gerna på ort och ställe, der en urkund finnes, vill

studera densamma, utan att för detta ändamål nödgas uppsöka annan lokal.

På samma gång jag alltså finner denna fråga vara af ganska stor vikt för Riksdagen, förefaller det mig högst besynnerligt, om icke, derest riksgäldsfullmäktige verkligen skulle låta verkställa nyssnämnda utvidgning af bibliotekslokalen i enlighet med det beslut de derom redan fattat, Riksdagen för sin del så fort som möjligt och vid första lägliga tillfälle skulle begagna sig af sin rätt att mot en dylik åtgärd inlägga en kraftig protest. Ett sådant tillfälle föreligger nu, och jag kan derföre för min del icke underlåta att på det högsta protestera mot riksgäldsfullmäktiges beslut att bereda ökad utrymme för riksdagsbiblioteket genom upplåtande för detta ändamål af en underjordisk källarvåning.

Hvad åter beträffar frågan om att sammanslå biblioteksföreståndare- och vice-värdsbefattningarne i Riksdagens hus till en tjänst, så förefaller det mig som om icke det ringaste hinder för en sådan anordning borde kunna möta. Det synes mig nemligen vara klart, att dessa båda befattningar kunna skötas samtidigt af hvilkendera som helst af de båda tjänstemän, som för närvarande innehafva hvar sin af de båda anställningarne. Något hinder för riksgäldsfullmäktige att när som helst vidtaga den af motionärerne föreslagna åtgärd torde således icke förefinnas.

Man har velat göra denna fråga till en personlig fråga, och äfven Stats-Utskottet har så gjort, då det här talat om personliga förhållanden. Under den tid jag såsom statsrevisor hade äran deltaga i statsrevisionsarbetet, och då jemväl denna fråga var på tal, har jag aldrig funnit att dylika personliga förhållanden inblandades vid dess behandling; så mycket mer besynnerligt måste det nu förefalla mig, att Stats-Utskottet funnit det en sådan inblandning kunnat ega rum. Om något personligt vid behandlingen af denna fråga förefinnes, enligt Utskottets uppgift, ligger det åtminstone nära tillhands att tro, det Utskottet menar, att riksgäldsfullmäktige af konsideration för dem, som för närvarande innehafva ifrågavarande lägenheter, skulle vilja förorda användandet af den beryktade underjordiska våningen till utvidgning af riksdagsbiblioteket, att derigenom bereda tillfälle för berörda personer att bo kvar i de af dem innehafvande lägenheterna. För min del har jag dock svårt att tro på dylika konsiderationer vid denna frågas bedömande. Såsom jag redan nämnt, kan jag icke uppskatta denna fråga såsom underordnad utan tvärtom såsom ganska viktig, icke blott för erhållande af en fullt lämplig och bekväm bibliotekslokal utan ock för riksdagsmännen sjelfva, hvilka jag icke vill att de skola skickas ned i en underjordisk källarvåning för att studera bibliotekets samlingar. Härtill kommer äfven den icke obetydliga kostnad, som måste nedläggas på denna lokal för att göra den i någon mån användbar till bibliotek; ehuru jag för min del är öfvertygad om, att man inom ganska kort tid skall finna att denna utvidgning, derest den kommer till stånd, icke skall lända till ringaste nytta, alldenstund böckerna i denna jordvåning inom kort skola förstöras af fukt, då

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)

man otvifvelaktigt måste skyndsamt anskaffa en annan lokal för bok-samlingen.

Då sålunda genom sammanslagning och förening i en persons hand af bibliotekarie- och vice-värdsbefattningarna i riksdagshuset, hvaremot intet hinder förefinnes, en betydlig besparing skulle beredas statsverket, och då vidare derigenom den boställsvåning, som nu innehafves af bibliotekarien och är särdeles lämplig till bibliotek, icke vidare blefve behöflig för den person, som komme att ensam sköta båda ofvan nämnda befattningar, utan i stället kunde användas för bibliotekets utvidgning, och då vidare den våning, som nu innehafves af vicevärden, är större än behofvet kräfver, och plats der skulle kunna beredas för något tillfälligt eller särskildt Utskotts arbeten, hvarigenom äfven vunnes den fördel, att icke vidare ett särskildt Utskott, såsom för närvarande är fallet, behöfde för sina arbeten flytta till utom Riksdagens hus liggande lokal, så anhåller jag på dessa skäl att, med afslag å Utskottets hemställan, motionärernes förslag måtte bifallas.

Häruti instämde Herr *Svensón*.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Ehuru en talare på stockholmsbänken har ansett denna fråga alltför underordnad att sysselsätta Riksdagen, tager jag mig dock friheten att, enär jag inom Stats-Utskottet reserverat mig mot dess förslag, nu yttra några ord.

Om här endast vore fråga om de större eller mindre utgifter, som stode i sammanhang med denna fråga, så skulle jag vilja medgifva att frågan vore af jemförelsevis mindre vikt; men för min del fäster jag det största afseende vid frågan om placering af Riksdagens bibliotek. Detta bibliotek är alltför dyrbart att, såsom Riksgäldsfullmäktige föreslagit, blifva splittradt på flera håll, som ju blefve fallet om en del af detsamma placerades i våningen under den nu varande bibliotekslokalen. Litet hvar hafva vi erfarenhet af huru viktigt det mången gång är att hafva en lätt och bekväm tillgång till biblioteket, något som man dock ej kan tänka sig blifva förhållandet efter riksgäldsfullmäktiges förslag till anordning af detsamma. Och då det nu är fråga om att vidtaga en nödig utvidgning af biblioteket samt att för detta ändamål använda de rum, som för närvarande bebos af bibliotekarien, då man icke behöfde praktisera sig utför en trappa för att erhålla hvad man sökte, så förefaller mig verkligen fullmäktiges nu framlagda förslag ganska märkvärdigt.

Jag har stort förtroende till våra riksgäldsfullmäktige. Men detta hindrar ej, att man kan hysa olika åsigtter med dem, i synnerhet då det gäller en fråga, som i främsta rummet rör Riksdagen sjelf. Ty vi hafva rätt att fordra det vårt bibliotek blir så bekvämt och ändamålsenligt anordnad som möjligt.

Hvad jag i synnerhet anser olämpligt är att, såsom här blifvit ifrågasatt, inflytta de utländska handlingarne i en underjordisk våning. Lika med min länskamrat tycker jag en dylik anordning skulle te sig ganska besynnerligt, oafsedt att studerandet af dessa handlingar ju

mången gång kan vara af intresse jemväl för Riksdagens egna ledamöter.

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

Riksdagens revisorer äro ju också våra förtroendemän och jag kan icke se annat, än att vi böra kunna fästa lika mycket afseende på deras åsigt som på riksgäldsfullmäktiges. Och då jag för min del finner de förnämndes förslag i ämnet vara både öfverensstämmande med det enklaste förstånd och mera ändamålsenligt, mindre kostsamt och i alla afseenden bättre än riksgäldsfullmäktiges, så anser jag att åtminstone denna Kammare bör biträda revisorerens nu af särskilda motionärer upptagna framställning, till hvilken jag sålunda yrkar bifall.

Herr Hæggström: Hufvudsakligen förekommen af Herrar Stråle och P. Olsson, skulle jag hafva föga att tillägga, om man icke här framhållit, att en besparing skulle uppstå, om man antog statsrevisorernes förslag att sammanslå de här ifrågavarande tvenne befattningarne till en. Man har äfven klandrat fullmäktige för den af dem beslutade inflyttningen utaf en del bibliotekshandlingar i den förut omnämnda till vaktmästarebostad upplättna lokalen, hvilken man här betecknat såsom en riktig håla af fukt och mögel. I denna håla bor likväl för närvarande en vaktmästarefamilj, och om jag icke missminner mig alltför mycket, så hafva en eller par af denna Kammares egna ledamöter hyrt bostad i denna håla. Med fukten derstädes torde derföre ej vara så alldeles farligt, som man velat påskina. För öfrigt är det gifvet, att någon inflyttning af böcker dit icke kommer i fråga förrän lokalen blifvit behörigen reparerad och fukten utdrifven derifrån, så att rummen blifva varma och för ändamålet passande.

Här har talats om kostnaderna för en sådan inredning. Men tron I då, mine Herrar! att böckernas flyttning till bibliotekariens bostad kan ega rum utan föregående inredning? Nej, så väl här som der hafva vi nödiga kostnader att bestrida.

Det är en annan sak, hvarpå jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet och som i väsentlig grad utöfvat sitt inflytande på riksgäldsfullmäktiges framställning. Sammanslår man nemligen de begge befattningarne till en, så är det klart att någonderas innehafvare, antingen bibliotekarien eller vice värden, måste afträda från sin. Då nu emellertid begge desse tjenstemän, hvilket ju icke heller bestrides af statsrevisorerne, oklanderligt skött sina befattningar, hur skulle riksgäldsfullmäktige kunna beröfva vare sig den ene eller den andre hans tjenst? Skulle då den ene af dem vråkas ut på gatan eller skulle han beredas motsvarande ersättning för hvad han förlorat? Det senare anser åtminstone jag blifva en gifven följd, och den besparing man här förespeglat sig af sammanslagningen blefve då betydligt reducerad. Jag är fullkomligt öfvertygad, att riksgäldsfullmäktige dela Stats-Utskottets åsigt om fördelen af de begge befattningarnes sammansläende till en; men deremot anse fullmäktige tidpunkten derför nu icke vara lämplig, just för den godtgörelse man blefve nödgad tilldela den af de begge tjenstemännen, som förlorade sin syssla.

Man har sagt, att man gjort sig räkning på, att fullmäktige skulle vilja göra indragningar och besparingar och gifvit en antydning om, att

Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)

i denna sak fullmäktige icke gått till väga med tillbörlig sparsamhet. För min del finner jag en dylik antydning alldeles oberättigad. För några år sedan hade Riksgäldskontoret 17 tjänstemän; nu blott 8 tjänstemän. En ganska vacker indragning har således egt rum, och fullmäktige hafva derigenom på ett särdeles tydligt sätt visat sin sträfvan efter förenkling och besparing.

Hvad nu beträffar denna mycket omordade förändring, så afser den endast att åt riksdagsbiblioteket bereda ett ökad utrymme, motsvarande det *närmaste behovet*. Vore här fråga om behovet af ökad utrymme för någon längre tid, skulle det ej vara tillräckligt att använda de rum, som af fullmäktige föreslagits, lika litet som de rum, bibliotekarien nu bebor. Här gäller blott att för närmaste framtiden bereda rum för den tillökning i biblioteket, som kan ega rum. Fullmäktiges förslag utgår från denna synpunkt. Det har flera gånger varit taladt om ett nytt representanthus, och frågan derom kan ej för närvarande anses hafva fallit. Är det under sådant förhållande skäl att göra dyrbara inredningar och stora förändringar med lokalerna uti gamla riksdagshuset?

Men jag skall icke vidare upptaga tiden. Jag har endast velat framhålla, att här blott är fråga om en provisorisk tillökning af biblioteksk lokalen och att fullmäktiges förslag afser att på enklaste och billigaste sätt åstadkomma denna tillökning.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Gustaf Jonsson: Denna fråga framstår för mig som en ganska liten fråga. Jag får dock bekänna att jag i början vid frågans behandling inom Utskottets afdelning hyste benägenhet för att ingå på den föreslagna föreningen af vicevärdskapet och bibliotekariebefattningen, men sedermera insåg jag, att det finnes skäl, som tala för att Riksdagen i frågan fattar ett annat beslut. Af Stats-Utskottets betänkande framgår, att Utskottet icke vill blanda sig i dylika förvaltningsåtgärder, tillhörande riksgäldsfullmäktiges verksamhetsområde. När Riksdagen åt dessa förtroendemän uppdrager vården om millioner, så bör Riksdagen icke vidtaga mot deras uttalande stridande åtgärder i en liten förvaltningsfråga. Fullmäktige hafva redan gått i författning om att skaffa biblioteket nödig utvidgning, och jag för min del finner deras åtgärd hafva undanröjt det öfverklagade missförhållandet.

Vidare och med anledning af hvad som yttrats med hänsyn till personliga förhållanden och dylikt vågar jag tillägga, att jag för min del inom Stats-Utskottet deltagit i ärendets behandling utan ringaste afseende på personliga skäl. Jag har begrundat sjelfva saken och funnit en sammanslagning af de båda platserna önskvärd. Men jag anser att denna sammanslagning bör verkställas, då sådant lämpligast låter sig göra, och derom äro fullmäktige i Riksgäldskontoret närmast i tillfälle att döma.

Motionärens förslag äfvensom revisorerens framställning gå ut på att vid en blifvande sammanslagning af befattningarne åt bibliotekarien upplåta den boställsvåning, vice värden för närvarande innehar.

Hvarföre just den lokalen? Såsom af Stats-Utskottets motivering synes, kan i händelse bibliotekarien antages jemväl i egenskap af vice värd för Riksdagshuset, sådant beslutas, utan att bemälda våning bestämmes såsom en del af ersättningen för sistnämnda uppdrag. Rättestast är väl att, om våningen blir ledig, densamma ställes till Riksdagens disposition. Bibliotekarien kan möjligen på annat sätt beredas bostad. Jag är således icke fullkomligt ense med motionären om sättet, ehuru jag gillar förslaget om sammanslagningen.

På grund af hvad jag anfört och med åberopande af det yttrande, en af fullmäktige i Riksgäldskontoret nyss inför Kammaren afgaf, samt på skäl, Herr Petter Olsson förut framställt, yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Sedan långt mer blifvit taladt i denna sak än hvad den förtjenar, kunde jag gerna hafva afstått från ordet, om icke Herr Hægström fält ett yttrande, mot hvilket jag anser mig böra protestera. Han sade, att om vice värden eller bibliotekarien hos Riksdagen afträder sin befattning, Riksdagen skulle vara skyldig att gifva ersättning för mistad boställsförmån. För min del hyser jag icke samma åsigt. Det var vid föregående riksdag, som lönerna för Riksgäldskontorets tjänstemän reglerades. Så vidt jag vet medgafs dervid icke åt kamreraren rätt till boställsvåning, ej heller har jag mig bekant, att uti det protokollsutdrag, på grund af hvilket vice värden och bibliotekarien innehafva sina befattningar hos Riksdagen, står föreskrifvet, att bemälda tjänstemän skulle vara berättigade till ersättning för mistad boställsförmån, i händelse deras uppdrag skulle upphöra. Jag måste således protestera mot den åsigt af saken, som Herr Hægström uttalat.

Medan jag har ordet, vill jag äfven påpeka en annan omständighet, som icke ännu blifvit framhållen. Jag gör detta, ehuru jag på intet vis vill understödja den mening, som anser lämpligt att söka upprifva ett af fullmäktige nyss, och i behörig ordning, fattadt beslut. I händelse det behöfliga ökade utrymmet för Riksdagens bibliotek beredes på sätt riksgäldsfullmäktige föreslagit, så befarar jag att Riksdagen nödgas anställa tvänne bibliotekarier i stället för en, som hittills varit tillräcklig.

Det förefaller mig nemligen så, som om *en* bibliotekarie icke gerna kan sköta ett bibliotek, hvilket är beläget i *två* särskilda våningar, ty det kan ju hända att det kommer folk i begge våningarne samtidigt, och man kan då icke begära att bibliotekarien skall vara på båda ställena på en gång och icke heller att den ena besökande skall sitta och vänta på den andra.

Jag upprepar emellertid hvad jag förut sagt i Utskottet, att jag icke yrkar på någonting annat än det slut hvartill Utskottet nu kommit, men jag har det oaktadt, såsom synes af betänkanudet, reserverat mig, och anledningen dertill är Utskottets motivering, som jag icke vill underskrifva. Man har alltför ensidigt framhållit att fullmäktige äro Riksdagens förtroendemän, — som de väl också äro, — men derunder bortglömt, att revisorerne också äro Riksdagens förtroende-

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)

män. Man borde icke stält sig så uteslutande på den ena partens sida och gifvit denna rätt på den andras bekostnad. Nu tror jag, att Utskottet kunnat gå en medelväg och så motiverat sitt förslag att en diskussion undvikits, som ej kan annat än leda till obehag å ömse sidor, under det att intet verkligt resultat vinnes.

I Utskottets betänkande, sid. 11 säges:

“Ej heller bör Utskottet lemna oanmärkt, att af den ifrågasatta föreningen i en persons hand af omförmälda befattningar ingalunda såsom ovilkorlig slutsats följer att, såsom i Herr Christen Assarssons med fleres motion föresloges, den af nuvarande vice värden i riksdags- huset innehafvande lägenhet skulle upplätas åt den person, som komme att bestrida begge befattningarne.“

Der säger Utskottet, att det varit Herr Christen Assarssons m. fl. motion, som föranledt detta, oaktadt de 12 revisorerne föreslagit alldeles detsamma som motionärerne. Vidare, — icke nog med att Utskottet sagt, att revisorerne icke kunna få rätt i deras hemställan om befattningarnes sammansläende, utan Utskottet säger jemväl att, äfven om befattningarne förenades, deraf icke skulle följa att den af nu varande vice värden innehafvande lägenhet skulle upplätas åt den person, som komme att bestrida begge befattningarne. Jag tror, att Utskottet icke bort hafva framkommit med ett sådant resonnement, ty då Utskottet sagt att det icke funnit skäl att bifalla vare sig revisorerne eller motionärernes framställningar, så hade det kunnat bespara sig att säga hvad följden skulle blifva om dessa framställningar en gång bifölles.

Det är sålunda, såsom jag redan antydt, mot motiveringen, som jag reserverat mig och det är för att tillkännagifva detta som jag begärt ordet. Eljest har jag ej någon anmärkning att göra mot Utskottets betänkande, utan yrkar bifall.

Herr Uhr: Det börjar blifva sig temligen likt här i Kammaren. Ibland kunna viktiga frågor gå igenom lätt och ledigt utan någon diskussion — ibland utspinner sig en hiskeligt vidlyftig diskussion om snart sagdt ingenting.

En talare på stockholmsbänken — för att icke säga Herr Stråle — har sagt, att man kan använda tiden bättre än att byta ord om en sådan småsak som denna. En af hans antagonisterna sade: öppnar du munnen en gång till, så skall jag ej bli dig svaret skyldig! Det der må nu vara — men jag håller med Herr Stråle, att man kan använda tiden bättre än att diskutera om ingenting.

Herr Stråle yttrade vidare, att Utskottet måhända icke gjort sig mödan att läsa instruktionen för revisorerne, jag säger att det ser nästan ut som om motionärerne icke skulle läst klämman i Utskottets betänkande, ty der står tydligen att revisorerne och motionärernes framställning ej för närvarande må till någon vidare åtgärd föranleda. Utskottet har ju således medgifvit, att något bör göras, men att för närvarande tiden icke är inne att genomföra den föreslagna reformen.

Herr Håggström säger, att endera af tjenstemännen skulle komma på bar backe om båda tjensterna sammansloges och att staten då måste betala denna ersättning. Häremot invänder Herr Liss Olof Larsson, att det icke förefinnes någon som helst skyldighet till utgifvande af en slik

ersättning. Ja, det kan väl vara sant, men, mine Herrar! hurumången gång har man ej sett att sådana afdankade tjänstemän af "gunst och nåd" och under hvarjehanda förevändningar, såsom bostadsbrist, skulder etc. kommit i åtnjutande af godtgörelse, hvartill de ej lagligen varit berättigade? och så komme det väl också att gå har

Emellertid tycker jag, som sagdt, att vi böra bespara oss en alltför långrandig diskussion i denna mindre högvigtiga angelägenhet och att motionärerne gerna kunna vara nöjda med Utskottets hemställan, som ju innefattar ett afstyrkande endast *för det närvarande*.

Herr C. A. Larsson: En talare på stockholmsbänken, med hvilken den siste talaren på visst sätt instämt, har påstått att denna fråga är alltför underordnad för att Kammaren skulle så länge som skett sysselsätta sig dermed. Men den är dock icke så underordnad, som vid första påseende tyckes. Det har alltid i denna Kammare framhållits såsom en principfråga att man bör förenkla embetsverken och indraga onödiga tjänster. Här är nu fråga om ett exempel, som Andra Kammaren skall statuera, till bevis på att den har allvar med hvad den i nämnda afseende så ofta uttalat och, om Riksdagen verkligen vill hafva några reformer i fråga om embetsverken, så måste Riksdagen först och främst sopa rent för egen dörr. Vi hörde af Herr Hæggström, att åtta tjänstemän redan blifvit slojade inom Riksgäldskontoret, och ändå gå ärendena lika bra. Slopa vi nu en till, så blir antalet nio, och jag är öfvertygad om att begge de ifrågavarande befattningarne kunna skötas lika bra af en enda som för närvarande af två. Vidare har Herr Stråle åberopat de sju fullmäktige såsom en stor tyngd i vågskålen, men han förbisåg de tolf revisorerne, som väga åtminstone lika mycket som fullmäktige. Herr Stråle har sjelf under ständsriksdagarnes tid deltagit i 1862 års revision, och jag undrar om han icke skulle hafva opponerat sig, ifall någon talare velat säga att revisorerne vägde intet mot fullmäktige, För min del tror jag att revisorerne, synnerligast när de äro eniga om sitt beslut, hafva lika mycket att säga som Herrar fullmäktige i Riksgäldskontoret, och det desto hellre i förevarande fall som det synes ligga en hund begrafen under detta beslut, som fullmäktige fattat först sedan de, fått reda på hvad revisorerne beslutat. Fullmäktiges beslut fattades den 12 Oktober, men justerades icke förrän den 19 Oktober och redan den 15 i samma månad fingo de mottaga revisorerens beslut. Fullmäktige hade följaktligen haft god tid till att besinna sig, ifall de hyst den ringaste aktning för Herrar revisorer. Jag tror det icke vara skäl till att uppmuntra öfversitteri och säga att revisorerens åsigt icke väger något, i synnerhet då frågan gäller en så enkel och lätt genomförd reform som denna. Det skulle vara en chikan för Herrar fullmäktige, om beslutet upphäfdes, men det skulle icke vara någon chikan för Herrar revisorer att säga att de pratat i nattmössan och att deras resonement icke väger något i jämförelse med fullmäktiges. För min del anser jag att detta resonement icke håller streck. Dessutom lade Herr Stråle i vågskålen hela Stats-Utskottet med dess 24 ledamöter. Han räknade icke bort

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)

de 4 ledamöter, som reserverat sig, vid hvilket förhållande det icke återstår mera än 20 ledamöter, som fattat beslutet.

Herr Olsson från Helsingborg hade mycket att säga och påstod, att denna fråga utgjorde en förvaltningsfråga, deri Riksdagen icke egde att fatta beslut. Huru skulle då Riksdagen kunnat besluta att borttaga de åtta tjänstemännen, som numera stå på indragningsstat, utan att protest deremot inlagts? Han påstod också att det skulle vara ett misstroendevotum mot fullmäktige, om deras beslut upphäfdes, men han tänker icke på att, om Stats-Utskottets förslag ginge igenom, detta skulle innefatta ett misstroendevotum mot revisorerne. Jag tror att, när han nästa gång kommer att delta i statsrevisionen, han tillmäter revisorerne lika mycken vikt som fullmäktige, och jag gratulerar honom, om han fattar förnuftigare beslut än senaste revisorer gjort.

Herr Hæggström påstod och betonade, att icke någon besparing skulle uppstå genom den af motionären föreslagna åtgärden. Jag vill icke heller säga att besparingen i detta fall blir så ofantligt stor, men någon besparing måste dock kunna beräknas uppkomma, äfven vid en jämförelse med den af fullmäktige vidtagna åtgärden, ty man måste besinna att den vaktmästare, som skulle uppsägas från sin bostadslägenhet, skulle tilldelas hyres- och vedbrandsersättning, hvilken kan beräknas till minst 200 kronor årligen, att lägenheten bör undergå ändamålsenlig inredning samt förses med nödiga inventarier, att värmeledning skall anbringas i trappan, och denna förses med mattor m. m.; och, om man nu kommer i håg den tid, då en viss person skulle för riksdagshusets behof köpa mattor och betalade 700 kronor för en matta till ett enda rum, så kan man deraf finna att verkställighet af fullmäktiges beslut kan blifva ganska kostsam. Jag vill visserligen icke tro, att några 700 kronors mattor nu komma i fråga, ty den tid är förbi, då denna vissa person regerade icke blott fullmäktige utan äfven Stats-Utskottet och hela Riksdagen, i afseende å utgifter för riksdagshuset. Vidare fästade Herr Hæggström särskild uppmärksamhet derå, att det finnes personer i denna Kammare, som hafva bostad i denna lokal, och att den derföre icke kan vara så dålig. Jag vill deremot erinra att jag har mig bekant, att den är så fuktig att den vaktmästare, som bor der, just i följd af lokalens osundhet blifvit en krympling; och, om Herr Hæggström af personlig erfarenhet har sig bekant lokalens beskaffenhet så bevisar den omständigheten, att han är så härdad att han stått bi, alldeles icke, att lokalen är så präktig, som han påstått.

Herr G. Jonsson hade något litet att säga och förenade sig med åtskilliga andra, men hvad han sagt torde icke behöfva särskild vederläggning.

Allt nog, jag har icke hört någon framkomma med ett förslag, som är så ändamålsenligt och så billigt som revisorerne. Enligt detta förslag får man en präktig bibliotekslokal i en enda våning och dertill lokal för bibliotekarien utan särskild kostnad, ty den, som nu bor i samma lokal, har endast ett tillfälligt uppdrag att vara vice

värd och kan därför icke ega några anspråk på ersättning, ifall han mister detta uppdrag.

Hvad beträffar de anförda skälen, att det skulle vara svårt att finna en person, som med erforderliga egenskaper för biblioteksförståndare-befattningen förenade lämplighet att vara vice värd, så får jag fästa uppmärksamhet på hans åligganden enligt tjänstgöringsordningens 45 §. Der stadgas: "Den bland Riksgäldskontorets tjänstemän, som utöfvar tillsynen och vården om Riksdagens hus med der befintliga inventarier och därför åtnjuter fri bostad och ved, enligt Fullmäktiges särskilda beslut, bör noga iakttaga de utaf fullmäktige meddelade föreskrifter i afseende på husets jemte dertill hörande egendoms- och inventariersedlars vidmakthållande eller förbättrande." Detta kan icke vara omöjligare för bibliotekarien att göra, ty han har vida dyrbarare föremål att vårda än stolar och bord i riksdagshuset.

Dessutom skall denne vice värd "föra en fullständig förteckning öfver berörda inventarier, för hvilka han står i redovisningsskyldighet." Detta är ett nytt stadgande som tillkommit på grund af revisorernes framställning.

Förut visste man alldeles icke hvilka inventarier som för Riksdagshusets räkning inköpts och der förvarades, utan sedan man köpt en matta som enligt uppgift kostat 700 kronor, kunde vid närmare efterforskning befinnas att man kanske hade en matta som knappast var värd mera än 7 kronor. Det fans sålunda ingen kontroll öfver förvaltningen af Riksdagens tillhörigheter, utan det var en framställning från revisorerna, som framtvingade den föreskrift att i hvarje rum skulle finnas en inventarieförteckning samt att en inventarielista skulle föras, upptagande för hvarje sak priset, och tiden när den inköptes, äfvensom fullständig redovisning för de använda medlen aflennas. Allt detta kan enligt min åsigt icke blifva svårare för en bibliotekarie än för en kamererare i Riksgäldskontoret att sköta, helst då man har anledning antaga att den förre har mera godt om tid mellan riksdagarne än den senare. Vidare kan jag icke förmoda att det fordras några särskilda kunskaper eller egenskaper för att sköta befattningen såsom vice värd i riksdagshuset och då den föreslagna anordningen skulle medföra minskning i tjänstemannapersonalen, utan att några utgifter skulle deraf föränledas, så kan jag icke annat än fortfarande yrka att den af motionärerne gjorda framställning måtte af Kammarren bifallas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner, i enlighet med de yrkanden som derunder blifvit gjorda, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå samt bifall i stället till motionärernes förslag. Den förra af dessa propositioner ansåg Herr Talmannen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Om beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.
(Forts.)

Om beredande
af ökad ut-
rymme för
Riksdagens
bibliotek.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 4:de punkten af utlåtandet N:o 10

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan, bifallit den af Herr Christen Assarsson med flere i ämnet väckta motion.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 69 ja mot 94 nej, och hade Kammaren således beslutit i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Aug. bevill-
ning för fidei-
kommisset
Leufsta.

Efter föredragning dernäst af *punkten 5*, deruti Utskottet till svar å Herr C. A. Larssons inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 59, angående bevillning för fideikommisssegendomen Leufsta, meddelat fullmäktiges i Riksgälskontoret af Utskottet infordrade yttrande öfver samma motion, anförde:

Herr Carl Anders Larsson: Jag vill visst icke yrka att någon förändring skall ske i Utskottets hemställan, emedan vid nu upplysta förhållanden någon sådan ändring icke torde vara af behovet påkallad. Hvad som gifvit mig anledning att väcka motion var att, sedan Riksdagen beslutit att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle hos de embets- eller tjenstemän, hvilka genom sin försummelse att icke i tid indrivva den bevillning, hvarom här är fråga, varit orsaken till att staten vållats en förlust, uppgående till omkring 60 à 70,000 kronor, utsöka ersättning för denna förlust, så hade jag för mig att en af nämnde tjenstemän, nemligen förre ombudsmannen, hvilken sedan flera år haft afsked och icke handlagt detta ärende sedan 1867, skulle, om han icke blefve kräfd inom detta års utgång eller före den dag, då tio år förflutit sedan ärendet af honom handlagts, gå fri från ersättningskyldighet på den grund att krafvet skulle vara preskriberadt och att i följd häraf antingen andre tjenstemän drabbas af större ersättningskyldighet än de eljest varit förbundne till eller ock staten vidkännas förlusten. Då jag emellertid funnit att fullmäktige anse, att sådana åtgärder icke äro behöfliga för att bevara krafvet emot preskription samt att Statskontoret har skyldighet att lemna fullmäktige underrättelse om när frågan blifvit afgjord, hvarefter fullmäktige ämna anställa den utsökning hos vederbörande, hvartill anledning förefinnes, så synes mig som om all försigtighet blifvit iakttagen, hvarföre jag vid sådant förhållande finner mig icke böra göra något yrkande.

Vidare yttrades ej. Punkten lades till handlingarne.

Punkten 6.

Ang. Gefle-Dala jernvägsaktiebolag.

Utskottet hade, i anledning af Riksdagens revisorers framställning rörande en ytterligare ökad amortering af Gefle-Dala jernvägsaktiebolags skuld till staten, i denna punkt hemställt:

“att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i ompröfning, huruvida skäl må förefinnas att — med begagnande af den i 6 § af kontraktet mellan staten och Gefle-Dala jernvägsaktiebolag Kongl. Maj:t förbehållna rätt att, då den årliga behållningen öfverstiger åtta procent å aktieegarnes tillskott, bestämma med huru stort belopp den stadgade amorteringen å statslånet bör ökas — föreskrifva en i förhållande till den öfver nämnda procenttal uppgående behållningen ytterligare ökad årlig amortering af sagda lån.“

Mot hvad sålunda blifvit föreslaget voro reservationer inom Utskottet anmälda:

*dels af Herrar C. Elman, Grefve C. Beck-Friis, L. M. Nordenfelt, F. Hederstjerna och Grefve L. af Ugglas, som ansett revisorernes ifrågavarande framställning icke böra till någon åtgärd för-
anleda;*

och dels af Herr Jöns Rundbäck, med hvilken Herrar O. B. Olsson, J. Andersson, J. E. Johansson samt Sven Nilsson instämt, och som för sin del yrkat:

“att Riksdagen måtte åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga vidtagande af alla de åtgärder, som kontraktens enligt erfordras för att bereda åt staten en ökad amortering af det till Gefle-Dala jernvägsaktiebolag lemnade lån å ursprungligt belopp 2,400,000 kronor.“

Sedan Utskottets hemställan blifvit inför Kammarerna uppläst, yttrade:

Herr Asker: Herr Talman! Mine Herrar! Sjelfva inledningen till den nu föredragna punkten synes mig vara den intressantare delen i hufvudstycket, icke blott derföre att den åberopar ett historiskt faktum utan äfven och isynnerhet derföre, att den antyder en parlamentarisk förhoppning. Jag har mig icke med säkerhet bekant, huru länge denna fråga stått på dagordningen, hvarom meddelas följande: “Den af flera föregående års statsrevisorer behandlade fråga, huruvida ofvan nämnda bolag (Gefle-Dala jernvägsaktiebolag) kontraktens enligt har skyldighet att underkasta sig en ökad amortering af sin skuld till staten, har äfven utgjort föremål för 1876 års statsrevisors begrundande.“ Detta är det historiska faktum. Och så heter det vidare: “Statsrevisorerne hafva dervid stannat uti samma åsigt, som tillföre inom revisionen gjort sig gällande.“ Detta skulle vara den parlamentariska förhoppningen, så framt denna fråga äfven un-

Ang. Gefle-
Dala jernvägs-
aktie-bolag.
(Forts.)

der kommande riksdagar torde få behålla sin plats på dagordningen och sålunda på ett oförklarligt sätt bidra till det parlamentariska lifvets utveckling.

Man skulle nästan kunna likna detta ständigt återkommande ärende vid vissa slags krukväxter hvilka sällan blomstra, men i anledning af hvilkas tillvaro man i alla fall gläder sig åt grönskan.

För min del har jag icke någon särskild framställning eller något yrkande att göra. Här finnes visserligen på sidan 15 i Utskottets betänkande en strof, som är tryckt med spärrad stil och der det talas om önskvärheten af en förkortning af den återstående amorerings-tiden "*såvidt i enlighet med gällande aftal ske kunde*" och dervid skulle väl kunna anställas hvarjehanda betraktelser, men jag vill icke nu derpå inlåta mig eller på något sätt vidare upptaga Kammarens tid, som kan bättre användas, utan öfverlemnar med tillförsigt frågans pröfning till Kammarens eget godtfinnande.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet, på begäran, till

Herr Jöns Rundbäck: Säsom Herrarne torde finna har jag i fråga om denna punkt reserverat mig mot Utskottets beslut. I sak har jag samma uppfattning som Utskottet, men skiljer mig från det samma i formelt hänseende, hvilket äfven synes af min vid Utskottets betänkande fogade reservation. Jag är nemligen af den åsigt att det bättre anstår fullmäktige i Riksgäldskontoret än Riksdagen att till Kongl. Maj:t aflåta en sådan skrifvelse, som är i fråga, och jag finner det vara så mycket mera skäl dertill, som till fullmäktiges disposition stå alla de handlingar m. m., af hvilka kunna inhämtas de upplysningar, som erfordras vid skrifvelsens affattande.

Det är icke obekant att denna fråga under loppet af sex år varit föremål för uppmärksamhet såväl från revisorerne som Stats-Utskottets och Riksdagens sida. Denna Kammare har gång på gång bifallit revisorerne hemställan om åtgärders vidtagande uti ifrågasvarande hänseende, och Stats-Utskottet har åtminstone några gånger tillstyrkt densamma, men i Första Kammaren har den alltid blifvit afslagen, ehuru sista gången med mycket ringa majoritet.

Nu synes det mig som om senaste årets revisorer betraktat frågan från en något annorlunda synpunkt än föregående revisorer och äfven uttalat lämpligheten af att öfverlemnna frågan till Riksgäldsfullmäktige, för att genom dem, enligt den skyldighet, som dem åligger, få de påminnelser till vederbörande framställda som kunna vara af nöden. Man kunde då invända, att om fullmäktige hafva denna skyldighet, behöfves ej något särskildt uppdrag lemnas dem af Riksdagen att fullgöra sin skyldighet. Det torde dock vara lätt att finna att fullmäktige hittills icke kunnat göra något åt saken, så länge Riksdagen sjelf tagit frågan om hand, och troligt är att fullmäktige ej heller tills vidare bekymra sig derom. Att fullmäktige emellertid hafva nämnda skyldighet framgår af föreskrifterna i 68 § af gällande

reglemente för Riksgäldskontoret, der det heter: "Då de bolag som för jernvägsanläggningars utförande från Riksgäldskontoret utbekommit beviljade låneunderstöd, uti sina med Kongl. Maj:t och Kronan afslutade kontrakt medgifva staten att genom ombud, som Kongl. Maj:t utser, deltaga i de årliga revisionerna af bolagens förvaltning och räkenskaper, samt berättelserna om dessa revisioner skola till Kongl. Civilepartementet insändas, böra fullmäktige efter erhållen del af dessa berättelser taga under öfvervägande, huruvida några åtgärder erfordras för bevarande af Riksgäldskontorets rätt och säkerhet för de uppgifna lånens fortsatta liqviderande." Här är naturligtvis icke fråga om säkerheten utan om rättigheten att fordra amorteringens ökande. Nu invänder man icke desto mindre att det endast tillkommer Kongl. Maj:t att afgöra frågan härom. Ja, visserligen. Men att Riksdagen eller, såsom jag föreslagit, fullmäktige inkomma till Kongl. Maj:t och uttala sin mening, hindrar väl icke att Kongl. Maj:t afgör frågan på sätt om honned afseende å billighet och rättvisa lämpligt synes. För att visa att så tillvägagått förut, behöver jag blott erinra om att Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen år 1869 till Kongl. Maj:t uti denna fråga afgaf ett utlåtande, der Styrelsen uttalade såsom sin åsigt att en förhöjning af amorteringsbeloppet borde ega rum. Äfven i en annan fråga kan jag framdraga ett likartadt exempel, nemligen hurusom fullmäktige helt nyligen, då de funnit att Karlskrona-Wexjö jernvägs-aktiebolag icke förvaltade sin reservfond såsom det borde, derom gjorde påminnelse. För min del anser jag allt tala för att Riksdagen, i stället för att direkt till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse i frågan, uppdrager detta åt fullmäktige i Riksgäldskontoret, och min lifligaste önskan är att frågan nu ändtligen måtte få sin lösning. Tiden därför tyckes nu vara inne, helst som Kongl. Maj:t helt snart kommer att företaga en ny pröfning af trafiktaxan. Förut har man invändt att med frågans afgörande borde anstå till dess tiden vore inne för en sådan pröfning. Denna tid är nu kommen, och låta vi den gå förbi, utan att något göres åt saken, framkommer man säkerligen med den invändningen att det är för sent och att man bör vänta till dess en ny pröfning af trafiktaxan eger rum. Till detta skäl, hvarföre ett beslut nu bör fattas i frågan, kommer äfven det, att den länge nog stått på dagordningen för att böra bringas till sin lösning. Såsom jag förut nämnt, hafva statsrevisorerna i 6 år nästan enhälligt uttalat den åsigt att en förhöjning i amorteringsbeloppet bör ega rum, och det vore derföre icke för mycket, om vi nu fattade ett afgörande beslut, Kongl. Maj:t må sedan dervid fästa det afseende, honom för godt synes.

Jag vill icke vidare upptaga Kammarens tid med utredningen af en sak, som redan förut blifvit tillräckligt afhandlad. Jag vill blott uttala den tanken, att genom antagandet af mitt förslag finnes större sannolikhet för att frågan denna gång blir afgjord. Ty om, såsom är att förmoda, Första Kammaren fattar det beslut, att någon åtgärd icke bör af revisorernes hemställan föranledas, blir följden den att, i händelse Utskottets förslag antages, frågan för denna gång faller, hvaremot ett beslut, fattadt i öfverensstämmelse med min reservation,

Ang. Gefle-Dala jernvägs-aktiebolag..
(Forts.)

Ang. Gefle-
Dala jernvägs-

(Forts.)

kunde föranleda dertill att, som Kamrarne stannat i olika beslut, frågan, såsom rörande riksgäldsverket, blir föremål för gemensam votering och dymedelst har utsigt att bringas till lösning. Jag yrkar bifall till min reservation.

Herr Philipsson: Enär jag inom statsrevisionen deltagit i utredningen af förevarande fråga, torde det tillåtas mig att förklara, att då den förste ärade talaren, hvilken intog den särskilda talarestolen inom Kammaren, karakteriserade revisorernes yttrande i denna sak såsom innebärande dels en historisk berättelse och dels en parlamentarisk förhoppning, så uttalade han dermed hvad som verkligen utgjort föremålet för revisorernes bemödande, fastän i en helt annan mening, än som den ärade talaren velat antyda. Hvad den historiska berättelsen angår, så står den att läsa i revisorernes framställning, och i denna del är jag öfvertygad att icke någon vill jäfva rigtigheten af den värde talarens uppfattning. Men den parlamentariska förhoppningen deremot afsåg något helt annat än hvad han sökt göra troligt, eller att man skulle önskat att denna fråga år från år komme att kvarstå på dagordningen. Nej, alldeles motsatsen var hvad man hoppades, nemligen att frågan ändtligen skulle kunna vid innevarande riksdag vinna sin lösning. Jag tror också att man med skäl kan säga, att denna revisorernes förhoppning blifvit på det allra fullständigaste sätt förverkligad genom det af Stats-Utskottet nu afgifna utlåtande, ty för första gången har det nu inträffat att Utskottets samtliga ledamöter befinnas vara ense derom att en ytterligare förhöjning af amorteringen vore "öfverensstämmande ej blott med billighet utan ock med innehållet af de i kontraktet meddelade stadganden." Att sålunda en tillökning i afbetalningarne bör ega rum å det lån Gefle-Dala jernvägsbolag af staten erhållit, derom äro som sagt alla ense, och den meningsskiljaktighet, som yppat sig, afser endast de medel, som lämpligast kunna och böra vidtagas för att nå detta af alla eftersträfvade mål. I detta afseende hafva reservanterne från denna Kammare, lika med Utskottets majoritet, uttalat sig för aflåtandet af en underdånig skrifvelse i ämnet, ehuru de skilja sig från majoriteten i fråga om *sättet* för en dylik skrifvelses ävägbringande, så till vida som reservanterne vilja att denna skrifvelse bör gå genom fullmäktige i Riksgäldskontoret i stället för, såsom i Utskottets utlåtande blifvit föreslaget, från Riksdagen *direkt*. Lämpligheten af det utaf reservanterne föreslagna sätt hade nyss blifvit af den nästföregående talaren ådagalagd; och efter mitt förmenande är just detta sätt det, hvarpå frågan bäst kan vinna sin lösning och få ett önskvärdt slut, äfven om båda Kamrarne stanna vid olika beslut. Första Kammaren har sitt plenum först klockan 2, så vi kunna icke ännu veta hvad beslut i saken der kan komma att fattas, men om denna Kammare nu skulle bifalla Utskottets förslag och Första Kammaren sedan vidhålla sin förut uttalade åsigt att intet bör från Riksdagens sida i saken tillgöras, har frågan äfven för denna riksdag fallit. Emellertid kan jag icke underlåta att framhålla, att det synes, som skulle reservanterne från Första Kammaren,

Ang. Gefle-Dala jernvägs-aktiebolag.

(Forts.)

hvilka tillstyrkt, att Revisorernes framställning icke må till någon åtgärd föranleda, genom sin motivering hafva ännu skarpare än både Utskotets majoritet och reservanterne från denna Kammare pointerat, att något bör åt saken göras. I den motivering, som ligger till grund för deras framställning, heter det nemligen att Kongl. Maj:t "icke lärer underlåta att, på grund af kontraktets 6:te § tillse det statens rätt och fördel varder behörigen iakttagen." Att på detta sätt utlåta sig om hvad Kongl. Maj:t lärer eller icke lärer göra, anser jag för min del vara väl strängt, och enligt mitt förmenande bör på den framställning, som erfordras, icke ens läggas så mycken vikt, att man låter den utgå från Riksdagen omedelbarligen, utan synes det vara mera lämpligt öfverlemna till fullmäktige i Riksgäldskontoret att vidtaga de i sådant afseende erforderliga åtgärder. Jag är ense med den föregående talaren derom, att dessa fullmäktige otvifvelaktigt varit berättigade att "proprio motu" eller på eget bevåg taga saken om hand; men det länder till deras fullkomliga rättfärdigande att de underlåtit det, då, efter hvad den historiska utredningen visar, Riksdagen själf är efter år sysselsatt sig med saken, ehuru densamma till följd af Kamrarnes olika beslut, alltid förfallit. Att under sådana förhållanden fullmäktige i Riksgäldskontoret skolat af sig sjelfva upptaga frågan, är mer än man har rätt att vänta, ja, mera än hvad som varit formligt; ty då principalerne icke velat göra något, lära ombuden icke kunnat handla annorlunda. De vidare tillgöranden, som här vid lag kunnat ifrågakomma, falla dessutom jemväl inom riksgäldsfullmäktiges befattning; ty, om Kongl. Maj:t föreskrifver en ökad afbetalning på ifrågavarande lån, så kan Gefle-Dala jernvägsbolag icke på grund af ett sådant beslut exekutivt tvingas att, mot sitt bestridande, fullgöra en dylik betalningsskyldighet, då nemligen Kongl. Maj:ts föreskrift i detta afseende icke kan innefatta annat än hvad den ene kontrahenten anser kontraktens enligt, utan måste bolaget då genom fullmäktige instämmas till domstol. Emellertid måste ju denna åtgärd föregås utaf en behandling af frågan hos Kongl. Maj:t, hvarigenom han beslutar om en ökad afbetalning för bolaget, hvarförutan en rättegång icke kan entameras.

Då jag inom revisionen med bestämdhet uttalat den åsigt, att kontraktet vilkorligen ålägger bolaget att år från år underkasta sig en till siffran bestämd afbetalning utöfver den ursprungligen bestämda, så vågar jag vid detta tillfälle närmare utveckla, huru enligt min tanke denna ökade afbetalning bör ega rum. Att låta den ske på samma sätt som hittills, genom att öka annuiteten, som från början utgjorde 3 procent och sedermera höjdes år 1868 till 4 och 1872 till 6 procent, tror jag icke låter sig göra *mot bolagets bestridande*. Ty vid dessa föregående tillfällen skedde förhöjningen i *annuiteten* icke på grund af kontraktets stadgande i 6:te §, utan på grund af *bolagets eget erbjudande*. Och detta framgår så mycket tydligare, då man härjemte erinrar sig att år 1868 den tidpunkt ännu icke inträdt då en dylik förhöjning på grund af kontraktet kunde ifrågasättas; ty då hade ännu icke utdelningen uppgått till det i kontraktet bestämda

Ang. Geste-
Dala järnvägs-
aktiebolag.
(Forts.)

beloppet af 8 procent af aktiekapitalet utan allenast till 7 procent deraf. Och icke heller sedermera skulle någon ökad amortering genom förhöjning af annuiteten hafva kunnat åvägabringas, om icke bolaget härtill lemnat sitt samtycke.

För att nu bolaget skall kunna tillförbindas att underkasta sig den i kontraktets 6:te § omnämnda förhöjning af amorteringen, erfordras att annuiteten först återföres till 3 procent, såsom kontraktet föreskrifver, vidare att den årliga behållningen derutöfver uppgår till 6 procent af det tillskjutna aktiekapitalet, vidare att ett belopp blifvit efter Kongl. Maj:ts bepröfvande afsatt för järnvägens förbättring samt slutligen att aktieegarne ytterligare erhålla 2 procent å sina tillskott. Först sedan alla dessa förutsättningar är från år inträffat, kan Kongl. Maj:t hvarje gång anbefalla bolaget en till siffran bestämd ökad amortering; och skulle då bolaget vägra att underkasta sig denna likvid, så vägar jag, trots ovissheten i fråga om utgången af rättstvisten, uttala den mening, att domstolarne icke skola tveka att ålägga bolaget en dylik betalningsskyldighet.

Jag har önskat att få denna åsigt antecknad i protokollet; ty då jag deltagit uti den ifrågavarande utredningen, hvilken af bolagets direktion i dess afgifna utlåtande förklarats utgå från en "alldeles ny synpunkt", så har jag ansett mig pliktig att här söka motivera min uppfattning i ämnet. Med en ärad representant från Stockholms stad, hvilken under förliden riksdag yttrade sig i denna fråga, är jag nemligen så till vida ense, att jag lika med honom anser att, om Kongl. Maj:t vill tillämpa kontraktet, kan med stöd af detsamma någon vidare ökning i annuiteten icke komma i fråga. Men deremot kan jag icke instämma med honom deruti, att kontraktet skulle lägga hinder i vägen för hvarje vidare förhöjning i amorteringen. Förhöjningarne af annuiteten äro visserligen åtgärder, hvilkas upprepande, såsom jag tror, icke kan emot bolagets bestridande ega rum, då ett sådant sätt att amortera icke åsyftats i kontraktet, men hade kontraktet afsatt ett dylikt amorteringssätt, då vill jag ingalunda förneka rättigheten af den ärade talarens uppfattning att annuitetstillökningen icke bort mera än en gång ifrågakomma. Då emellertid, enligt hvad jag tror mig hafva ådagalagt, detta åskådningssätt saknar stöd uti kontraktspunktens lydelse, så förfaller naturligtvis den derpå grundade åsigt.

Slutligen förenar jag mig med herr Jöns Rundbäck i yrkandet att Kammaren måtte fatta beslut i enlighet med hans och hans medreservanters förslag.

Öfverläggningen var slutad. Under densamma hade yrkats endast att Kammaren måtte bifalla det förslag som Herr Jöns Rundbäck i sin vid utlåtandet fogade reservation framställt. Herr vice Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på nyssnämnda yrkande, samt förklarade sig anse den förra af dessa propositioner hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 6:te punkten af Utlåtandet N:o 10 röstar

Ang. Gefle-Dala jernvägs-aktiebolag.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit den af Herr Jöns Rundbäck med flere afgifna, vid denna punkt fogade reservation.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 42 ja mot 118 nej; varande alltså Kammarens beslut fattadt i enlighet med nejpropositionen.

Sedan Herr Talmannen nu återkommit, föredrogs

Punkten 7,

som bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarne.

Punkterna 9 och 10.

Biföllos.

Punkten 11.

Lades till handlingarne.

Punkten 12.

Bifölls.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af väckt förslag om eftergift af kronans rätt till dana-arf efter ogifta Margareta Sandberg.

§ 4.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Punkten 1.

Bifölls.

I *punkten 2* hade Utskottet hemställt:

att statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statsreglingsperiod måtte beräknas på sätt, som följer:

Ränta	4,037,000: —
Tionde	1,648,000: —
Arrendemedel	2,500,000: —
Bergverkstionde	10,000: —
Mantalspenningar	620,000: —
Bötesmedel	250,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	345,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	76,000: —
Vakansafgifter af nyroterad jord	110,000: —
Rotevakansafgifter af utsockne frälsehemman i Halland	20,000: —
Vakansafgifter af bergslag	20,000: —
Trosspassevolansafgift	26,000: —
Båtsmansvakansafgift	75,000: —
Båtsmansbeklädnadsmedel	43,000: —
Kontrollstämpelmedel	20,000: —
Fyr- och båkmedel	1,000,000: —
Telegrafmedel	1,400,000: —
Jernvägstrafikmedel	17,350,000: —
Skogsmedel	1,000,000: —
Extra uppbörd	250,000: —
Tillsammans kronor	30,800,000: —

Efter uppläsning af ingressen till denna hemställan anförde

Herr Key: Jag tager mig friheten föreslå en redaktionsförändring vid den nu föredragna punkten.

Som Herrarne behagade finna, hemställer Utskottet "att statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statreglingsperiod måtte beräknas på sätt, som följer: Ränta etc.

Å föregående sidan 4 har Utskottet funnit sig böra anmärka att i afseende å inkomstitlarne *ränta* och *tionde* "till dess behandling finnas öfverlemnade ej mindre än tvenne Kongl. förslag angående dels indragning till statsverket af, i Sala bergslags så kallade konststats medel ingående, 3,524 kronor 41 öre, dels ock medgifvande af ett afdrag å den kronan behållna räntan af frälse-, skatte- och kronohemman och lägenheter, än äfven ett inom Andra Kammaren (i motion N:o 118) framställt yrkande om afskrifning af alla grundskatter:" äfvensom att jemväl "rörande *bergverkstionden* och *båtsmansbeklädnadsmedlen*" föreligga till framtida utredning och afgörande

tvänne Kongl. Maj:ts propositioner, den ena (N:o 10) innehållande förslag, att förstnämnda skatt måtte, med undantag allenast för Högnäs stenkolsverk och Sala silfververk, upphävas, samt den andra (N:o 16) "rörande eftergift till rust- och rotehållare af den ersättning, de för anskaffning och underhåll genom kronans försorg af kappsäckar och småpersedlar hittills utgjort;" I förra hänseendet säger Utskottet: "varande naturligtvis beräkningen af förenämnda inkomstitlar beroende af de beslut, som Riksdagen kan komma att, i anledning af de nämnda Kongl. förslagen och omförmälda motion, fatta". Längre ned på samma sida yttrar Utskottet beträffande de Kongl. propositionerna angående bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, att Utskottet, "som ansett afgifvandet af detta utlåtande icke böra i och för afgörande af berörda frågor uppskjutas, för närvarande beräknat i fråga varande inkomster till de af Kongl. Maj:t föreslagna belopp."

Vid sådant förhållande tror jag, att det vore lämpligare om ingressen till punkten erhöles följande lydelse: "att beroende af de beslut, som Riksdagen kan komma att fatta i afseende på räntan, tionden, bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statsregleringsperiod måtte beräknas på sätt, som följer: Ränta o. s. v."

Ett lika lydande förslag kommer, efter hvad jag tror, äfven att väckas inom Första Kammaren.

Jag anhåller vördsamt om proposition på det af mig nu framställda förslaget.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Herr Keys yrkande och hade således beslutit, att den ifrågavarande ingressen skulle erhålla följande förändrade lydelse:

"att beroende af de beslut, som Riksdagen kan komma att fatta i afseende på räntan, tionden, bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statsregleringsperiod måtte beräknas på sätt som följer:"

De i punkten upptagna inkomstposterna föredrogos derefter hvar för sig; och blef Utskottets beräkning i afseende å dem alla af Kam-maren godkänd.

Punkten 3.

Bifölls.

Återstoden af utlåtandet lades till handlingarne.

§ 5.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckta motioner, dels om ändring af 20 kap. 18 § Strafflagen, dels om tillägg till 5 kap. 3 § samma lag, dels ock angående inrättande af särskilda fångelser för minderåriga straffångar.

I berörda, inom Andra Kammaren afgifna motioner var föreslaget:

af Herr *I. Asklöf* (motionen N:o 16): "att Riksdagen för sin del bifaller den förändring i 18 § af 20 kap. Strafflagen, att den hänvisning om förlust af medborgerligt förtroende för brott enligt 1 § af samma kapitel, hvilken i samma 18 § är föreskrifven, uteslutes."

och af Herr *H. L. Rydin* (motionen N:o 18), *dels* att till 3 § i 5 kap. Strafflagen, som innehåller: "Begår den brott, som fylt femton, men ej aderton år, då skall dödsstraff eller straffarbete på listid till sådant arbete från och med sex till och med tio år nedsättas", måtte fogas ett så lydande tillägg: "Dömes brottsling af den ålder, nu säges, till straff, som i allmänhet medför förlust af medborgerligt förtroende, då skall han ej till sådan påföljd dömas, vare dock oskicklig att, intill dess den ådömda strafftiden utlupen är, vittnesmål aflägga"; och *dels* att en underdånig skrifvelse angående inrättande af särskilda fängelser för minderåriga straffångar, som ej fylt aderton år, måtte till Kongl. Maj:t aflätas.

Utskottets hemställan i *punkten 1*, att Herr Asklöfs ifrågavarande motion måtte afslås, blef af Kammaren bifallen.

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.

Sedan derefter föredragning skett af *punkten 2*, hvaruti Utskottet hemställt, att Herr Rydins förslag om tillägg till 5 kap. 3 § Strafflagen ej måtte vinna Riksdagens bifall, begärdes ordet af

Herr Rydin, som yttrade: Herr Talman! Mine Herrar! Den motion jag väckt afser dels upphäfvande af straffpåföljden, medborgerligt förtroendes förlust för unga förbrytare, dels inrättande af särskilda fängelser för minderåriga straffångar som ej fylt 18 år men icke begått förbrytelser, som medföra straffets undergående vid Nya varvet i Göteborg. Motionen är framkallad af de nuvarande beklagliga förhållandena beträffande värden af dylika fångar, hvilken är af sådan beskaffenhet, att derpå bör fästas särskild uppmärksamhet.

Hvad först angår straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, så finnes i intet främmande lands lagar bestämdt, att en person, som icke är kriminelt myndig, skall ådömas ett sådant straff. I Tyskland t. ex. är det förbjudet att ådöma personer yngre än 18 år förlust af medborgerligt förtroende.

Lag-Utskottet har tagit den af mig föreslagna förändringen i öfvervägande men afstyrkt all ändring i nu gällande stadganden i ifrågavarande hänseende. De skäl härför, som af Utskottet anförts, äro först och främst det, att den ändring i lagstiftningen nyligen blifvit vidtagen, att förlust af medborgerligt förtroende kan ådömas på endast ett år, och att således straffpåföljden icke behöfver blifva så känbar för brottslingen. Nu är emellertid att märka att den omständigheten, att straffpåföljden inträder just i det ögonblick då förbrytaren kommer ut ur fängelset i samhällslivet, verkar, kanske afgörande, för hela hans framtid. Om han är dömd till ett, tre eller fem års förlust af medborgerligt förtroende kan vara detsamma; han

är i alla fall stämplad såsom en oförbätterlig person, med hvilken ingen vill hafva något att göra. Denna af Utskottet åberopade förändring i lagen är således icke något för motionens afstyrkande.

Det heter vidare i Utskottets motivering att man bör tillgodose arbetsgifvarne, ty om icke arbetarne blifva ådömda ett sådant straff, skulle arbetsgifvarne blifva utsatta för stora olägenheter, då de ej visste med hvem de finge att göra, utan i sina hem och i sitt arbete nödgades emottaga personer, som nyss begått vanfrejdande brott, utan att ens någon tid hafva visat prof på förbättring. Är t. ex. en stöld begången under synnerligen förmildrande omständigheter, torde, säger Utskottet, i de flesta fall inga svårigheter möta för den, som dertill gjort sig skyldig, att i sin hemort erhålla arbetsförtjenst, äfven om han på någon kortare tid är dömd medborgerligt förtroende förlustig. Nu frågas: skall man på detta sätt stifta lagar endast för arbetsgifvarnes beqvämlighet, så att de endast på grund deraf att en arbetare vid unga år begått ett vanfrejdande brott kunna afvisa honom utan att pröfva hans duglighet. Kan det väl vara rimligt och billigt att om en person på förhand säga: han är förlustig medborgerligt förtroende, och därför vill jag icke hafva honom i mitt arbete. Männe icke rättvisan i stället fordrar, att detta omdöme fälles först efter noggran pröfning i hvarje särskildt fall? Äfven detta skäl torde således sakna all vikt.

Utskottet säger vidare, att det är högst olämpligt "att medgifva eu från fängelset nyss utkommen, för stöld straffad brottsling alla medborgerliga rättigheter". Nu vet dock hvar och en att en minderårig person, såsom sådan, icke får deltaga i t. ex. riksdagsmannaval eller kommunala angelägenheter, hvaremot genom nedsättning af tiden för förlust af medborgerligt förtroende till ett år för den minderåriga brottslingen, i allmänhet inträder behörighet att vid myndiga år förvärfva de rättigheter han såsom förlustig medborgerligt förtroende ej eger utöfva. Den förlust af rätt att deltaga i val, hvars fortvaro Utskottet med skäl anser böra under någon tid finnas för en förbrytare, som begått vanfrejdande brott, förefinnes således icke, ty har någon före 18 år begått sådant brott, har i allmänhet förlusten af medborgerligt förtroende upphört då han blir myndig. Denna straffpåföljd har således kunnat verka förhindrande för hans återupprättande, och afgörande för hela hans framtid, utan att han vid myndiga år blifvit utestängd från utöfning af någon politisk rättighet. De nu anförda skäl anföras visserligen mot Herr Asklöfs motion, men då Utskottet i sitt yttrande öfver min motion till dem hänvisat, har jag upptagit dem till besvarande.

Utskottet säger sig vidare böra påpeka, att "äfven om öfvervägande skäl skulle anses tala för en förändring i den syftning motionen (Herr Asklöfs motion) angifver, bifall till det framställda förslaget likväl icke torde böra ifrågakomma i den ringa utsträckning, som det erhållit." Herr Asklöfs motion är således af så ringa utsträckning, att därför icke skäl finnes att bifalla hans förslag. Då fråga deremot blir om min motion, som under vissa behjertansvärda förhållanden föreslår undantag från den allmänna bestämmelsen, men

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.

(Forts.)

Ang. förlust
af medborger-
ligt förtroende
för mindrer-
åriga brotts-
lingar.

(Forts.)

ett undantag i hela dess utsträckning, säger Utskottet, att hvad som af Utskottet anförts om första resan stöld vid Herr Asklöfs motion "måste gälla i ännu högre grad, då fråga är äfven om de allra gröfsta förbrytelser." Hvad som är ett argument mot Herr Asklöfs motion, emedan han gjort för litet, anföres således för afslag af min motion, emedan jag varit konsekventare än Herr Asklöf.

Slutligen säger Utskottet: "oanmärkt bör ej heller lemnas det mindre lämpliga, att i Strafflagen införa ett till rättegångsordningen så uppenbart hörande stadgande, som det om behörighet att aflägga vittnesmål". Jag vill nämna, hvarför jag begagnat just detta uttryck. Förslaget är nemligen lika lydande med det vid 1873 års riksdag af Lag-Utskottet framlagda, hvilket af Andra Kammaren antogs, men af Första Kammaren utan anförda skäl förkastades, endast emedan det stod i sammanhang med andra af Kammaren redan afslagna punkter; ty då dessa senare fallit, kunde naturligtvis icke heller den nu ifrågavarande antagas. Hvad beträffar skälet till Utskottets ofvannämnda anmärkning om det mindre lämpliga att i Strafflagen införa ett till rättegångsordningen så uppenbart hörande stadgande, tyckes Lag-Utskottet hafva förbisett att i Strafflagen redan finnas bestämmelser, som lika mycket höra till rättegångsordningen, t. ex. den att fullmäktig, som svikligen går sin hufvudmans vederpart till handa, skall dömas ovärdig att vidare föra andras talan. Denna bestämmelse hör till rättegångsordningen lika väl som det af mig föreslagna tillägget till 5 kap. 3 § Strafflagen. Men hvarför kan då icke i Strafflagen finnas äfven denna bestämmelse, att en person, af ifrågavarande ålder, som begått förbrytelse, hvarpå i allmänhet följer straff, som medför förlust af medborgerligt förtroende, icke bör få afgifva vittnesmål?

De motiv, Lag-Utskottet anført, synas således icke grunda det slut, hvar till Utskottet kommit. Äfven måste man medgifva, att, huru man än betraktar förhållandena, det icke kan anses annorlunda än såsom en grymhet af staten att förklara en ung pojke om 15 å 18 års ålder, sedan han lemnat fångelset, förlustig medborgerligt förtroende, och derigenom utstöta honom från hvarje hem, dit han vänder sig för att erhålla arbete. Lag-Utskottet har under innevarande riksdag tillstyrkt en motion, åsyftande att förekomma grymhet mot *djur*; men jag frågar, om icke med afseende å ett förfarande, som innebär uppenbar grymhet mot *menniskor*, det jemväl hade varit anledning att litet mera taga föreliggande fråga i betraktande och fästa afseende å de skäl, som tala för att borttaga några af hindren för en ung förbrytares sträfvan till förbättring och sålunda rädda honom åt samhället. Frågan är ej oviktig, då man besinnar, att antalet straffångar i åldern 15—20 år under senare åren uppgått till ett antal af 500, hvilka, om frågan blir på detta sätt behandlad, kunna blifva och äro, på sätt Justitieombudsmannen i en sin berättelse yttrat, att betrakta såsom fiender till samhället. Jag frågar, om det ej vid sådant förhållande vore skäl att vidtaga någon åtgärd för dessa förbrytares förbättring.

Jag yrkar återremiss af Lag-Utskottets föreliggande utlåtande.

Grefve Sparre: Utskottet har ganska noga öfvervägt de skäl, som den ärade motionären anført, men, under medgifvande af det behjertansvärda deri, likväl icke ansett sig kunna tillstyrka förslaget. Den recension af Utskottets betänkande, den ärade motionären nu gjort, anser jag väl icke till mycket gagna; om också de skäl, som deri anförts för första punkten, icke fullt passar för den andra, så talar saken för sig sjelf — men oanmärkt bör dock icke lemnas, hvad Utskottet i dessa motiv sagt, "att, der ett brott är begånget under förmildrande omständigheter, torde i de flesta fall inga svårigheter möta för den, som dertill gjort sig skyldig, att i sin hemort erhålla arbetsförtjenst, äfven om han på någon kortare tid är dömd medborgerligt förtroende förlustig." Detta torde motionären medgifva passar företrädesvis på dessa unga förbrytare, som litet hvar tycker synd om och hvarför man ock i många orter redan anordnat välgörenhetsinstitutioner, som taga hand om sådana förbrytare — föredömen, som jag hoppas, skola i alla orter vinna efterföljd, ty utan tvifvel är detta en af de viktigaste och största samhällsfrågor. Men en annan sak blir att helt och hållet borttaga denna straffpåföljd för alla unga förbrytare. I allmänhet hyser Utskottet den uppfattningen, att man med mycken varsamhet bör företaga ändringar i en nyligen antagen lag, då principerna der måste konsekvent tillämpas, men denna konsekvens skulle lida af, att man derur utbryter en del och således rubbar sammanhanget i det hela. Lika behjertansvärdt det kan vara, att en ung förbrytare, som begått mindre grofva brott, icke beröfvas medborgerligt förtroende, lika obefogadt synes det å andra sidan vara, att, om han begått ett gröfre brott — och beklagligen se vi icke sällan exempel uppå brott af sådana personer, som förråda en list och ondska, som öfverstiger ens förväntningar — lagstiftaren skulle vara nog vekhertad att eftergifva en påföljd, som lagen stadgar för sådana brott i allmänhet. Eller skulle man vilja, att, om en sådan förbrytare, hvilken kanske nyligen första gången begått H. H. Nattvard, beginge mened eller ett groft bedrägeri eller förfalskning eller ett med grymhet förenadt rån, denne förbrytare skulle genast efter utstående af sitt straff inträda i utöfning af alla medborgerliga rättigheter? Skulle icke tvärtom förlusten af dessa rättigheter i ett sådant fall vara väl behöflig, isynnerhet om samhället dervid fullgör sin pligt att genom väl inrättade anstalter draga försorg om den fallne? Icke genom slapp eftergift, utan genom stränghet, förenad med försök att handleda dessa unga brottlingar, skall man lyckas förbättra dem. Jag tror således, att Utskottet haft ganska giltiga skäl att afstyrka motionen, äfven om man måste medgifva, att den ärade motionärens yttrande derom, att allt hvad Utskottet sagt i första delen af sitt utlåtande icke är fullt tillämpligt å den andra, måste anses i visst afseende riktigt.

Hvad angår den af motionären uppdragna jämförelse mellan denna fråga och grymhet *mot djur*, så — jag ber om förlåtelse — kan jag icke finna annat, än att denna liknelse är mer än tillåtligt haltande: att utöfva grymhet mot ett djur, som intet ondt gjort, och att straffa en förbrytare, deremellan är skilnad som mellan natt och dag. Jag kan icke begripa, huru man af Utskottets olika förfarande i dessa

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottlingar.

(Forts.)

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.

(Forts.)

båda hänseenden kunnat draga någon konklusion. Frågan är helt enkelt denna: Är förlust af medborgerligt förtroende någon lämplig straffpåföljd? Vill man borttaga denna straffpåföljd i allmänhet, — och jag bekänner, att jag, vid fråga i Utskottet om Herr Asklöfs motion, var ganska benägen att i det afseendet gå ännu ett steg längre, så att, der mildrande omständigheter vore för handen, domstolen skulle kunna eftergifva denna straffpåföljd, — så, må vara. Men ingalunda vill jag tillstyrka borttagandet af den bestämmelsen, att en ung förbrytare med ovanlig brottslighet i viljan skall kunna ådömas denna straffpåföljd, då han deraf gjort sig förtjent. Jag är, i egenskap af landshöfding öfver ett stort län, der jag har tillsyn öfver fångelser med många fångar, mer än mången annan i tillfälle att känna det behjertansvärda i sträfvandet att upprätta de fallne. Och jag har äfven i min ringa mån och efter min ringa förmåga i det afseendet gjort allt, hvad jag kunnat. Men lagen vill jag hålla i helgd. Så länge förlust af medborgerligt förtroende kvarstår i lagen såsom straffpåföljd, bör den drabba äfven den unge förbrytaren, om han deraf gjort sig förtjent. Samhället bör likväl genom ändamålsenliga föreningar alltid söka förbättra den unge förbrytaren. Bildas sådana föreningar, och draga vi sålunda försorg om, att förbrytaren vid utträdet ur häktet på lämpligt sätt placeras, då har samhället naturligtvis också gjort, hvad det bör göra i afseende på den unge förbrytarens förbättring. Men icke bör samhället eftergifva straffet! Lagen bör vara sträng, men rättvis, och sedan straffet blifvit aftjent, mild.

Jag tillåter mig vördsamt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ehrenborg: Jag hade väntat, att i det svar, som af Lag-Utskottets ärade ordförande afgafs till motionären, skulle förekommit ännu ett argument utöfver dem, jag fick höra. Jag har för min del den största sympati för hufvudrigtningen, i hvilken motionärens förslag går, och jag har gladt mig åt, att straffbestämmelsen rörande ådömande af förlust af medborgerligt förtroende för icke länge sedan blifvit sålunda ändrad, att en sådan straffpåföljd numera kan ådömas för blott ett år. Men jag skiljer mig från den högt ärade motionären deri, att jag, i följd af min erfarenhet från särskilda landsbygder under en längre tidsfölj, anser, att den ifrågasatta grymheten, nemligen att straffpåföljden, förlust af medborgerligt förtroende, skall kvarstå i lagen och tillämpas äfven på förbrytare mellan femton och aderton år, hvilken han förmenar ligga hos lagstiftaren, hos lagen, icke är befintlig från statens sida, utan i den opinion, som finnes hos allmänheten och som — denna straffpåföljd må nu vara upptagen i förbrytarens betydelse eller icke — verkar derhän, att ingen gerna vill mottaga den unge brottslingen i sin tjänst. Det är denna opinion, som, efter min uppfattning, i första rummet bör öfvervinnas; och, sedan den öfvervunnits, då, men icke förr, synes mig vara skäl för, att staten i detta hänseende går längre, än den hittills gjort. Få vi ett progressivt fångelsesystem, få vi litet mera af uppfostran i fångelserna för den unge brottslingen — ett förhållande, som för närvarande eger rum vid endast ett fångelse inom landet, nemligen vid Nya Varvet i Göte-

borg — och få vi mera utsträckta föreningar, som taga sig an de unga förbrytarna och bereda dem tjänst, så skall detta ofelbart verka äfven på den enskilde derhän, att hans starka fördom mot den bestraffade förbrytaren öfvervinnes och han blifver villig att taga honom i sin tjänst. Men ännu, det kan jag försäkra, är denna opinion, åtminstone i min ort, så kompakt, att nästan ingen der vill taga en person, som stämplats med ett sådant straff, i sin tjänst, och att man, ifall Herr Rydins förslag vunne framgång, och straffpåföljden således icke funnes intagen i den unge förbrytarens betyg, skulle anse sig hafva blifvit derutinnan narrad af lagstiftaren. Det är således, efter min åsigt, i omvänd ordning man bör söka vinna det goda syftemålet i Herr Rydins förslag; man bör nemligen först söka förändra den allmänna opinionen och förmå allmänheten att med välvilja omfatta den unge brottslingen, innan lagstiftaren i detta hänseende kan gå längre än den redan gjort. På dessa skäl kan jag ej finna annat än att Lag-Utskottet rätt förfarit vid behandlingen af detta viktiga ärende.

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.

(Forts.)

Herr Rydin: Jag vill endast med ett par ord bemöta de invändningar mot mitt förslag, som här blifvit gjorda.

Lag-Utskottets ärade ordförande förklarade, att man skulle hålla lagen i helgd. I min motion finnes ingenting, som strider mot denna grundsats; men hvarje lag, som behöfver ändras och förbättras, måste undergå förändring; och sedan den ändrats på grundlagsenligt sätt, är det ju klart, att den blifvit gällande lag.

Vidare ber jag att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att det är skilnad mellan grymhet och stränghet. Jag anser det vara *grymt*, då man *icke* gör något under strafftiden för att möjliggöra ynglingens återupptagande i samhället, utan han sitter sin tid i fängelset och när han lemnar det endast medfår sitt betyg, intyg om förlust af medborgerligt förtroende, hvilket, såsom Herr Ehrenborg skildrade, hindrar honom att mottagas i något hem. Ty huru förhåller det sig med hans bestraffning? Jo, i vanligaste fall så, att man af medömkan med den brottslige är så klemig, att man dömer honom till det lägsta möjliga straff; och sedan han sålunda suttit i cell några månader träder han åter ut i världen utan den ringaste häg till ett bättre lif. Det är just denna orättvisa och disproportion, som ligga deruti att straffet är för klemigt, men påföljden för grym, som böra borttagas. Om Utskottet hade på något sätt föreslagit ändring i straffbestämmelserna för förbrytelser, som medföra förlust af medborgerligt förtroende, och först derefter talat om upphäfvandet af *sjelfva* straffpåföljden, eller förlust af medborgerligt förtroende, så skulle jag anse, att Utskottet hade motiverat sitt betänkande; men såsom betänkandet nu föreligger, innehåller detsamma icke något motiv för att låta en så viktig fråga som den nu förevarande falla. Min motion visar, huru en ung förbrytare, som fyllt femton men ej aderton år, icke kan mottagas i någon af de förbättringsanstalter, som hos oss finnas och äro inrättade för unga brottslingar, så vida han icke har begått så svår förbrytelse, att han därför dömes till längre tid än två års straffarbete. Att vid sådant förhållande, då det visat sig att denna straff-

Ang. förlust
af medborger-
ligt förtroende
för minder-
åriga brotts-
lingar.

bestämmelse om förlust af medborgerligt förtroende icke kan lända dessa unga förbrytare till förbättring eller egentlig tukt, ändock bibehålla densamma, fastän den hindrar medmenniskor att taga hand om dem, anser jag vara origtigt och grymt.

(Forta.)

Häruti förenade sig Herrar *Granlund* och *Lasse Jönsson*.

Herr Philipsson: Jag är mycket ledsen öfver att jag i dag befinner mig i den obehagliga belägenheten att nödgas flera gånger taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Jag har gjort detta alltför mycket i ett föregående ärende, och jag måste kanske äfven nu göra så. Saken är emellertid den, att jag under nästlidet är varit statsrevisor och att jag *nu* är ledamot af Lag-Utskottet, och jag ber derföre att få yttra några ord. Jag skulle emellertid icke hafva ansett mig behöfva uppträda, om icke Kammaren genom det bifall, hvarmed den förste talarens anförande helsades, hade antydt att den ogillade Lag-Utskottets förfaringsätt i denna fråga.

Jag ifrar så mycket för alla reformer i lagstiftningen, som gå i human riktning, att det var med mycken ledsnad som jag inom Utskottet såg mig nödsakad att med min röst bidraga till Utskottets hemställan om afslag å de nu föreliggande motionerna. Förhållandet var, att inom Utskottet först företogs till behandling Herr Asklöfs motion. Denne motionär hade inskränkt sitt yrkande derhän, att lagens stadgande om förlust af medborgerligt förtroende för brott, hvarom 20 kap. 1 § Strafflagen handlar, måtte upphävas. För bifall till denna motion talade jag inom Utskottet på det sätt, att jag ansåg att man kunde borttaga bestämmelsen om förlust af medborgerligt förtroende för det fall, att domstolen ådömt den brottslige endast två månaders straffarbete. Ehuru lagen stadgar förlust af medborgerligt förtroende för all stöld, så kunde härvid dock göras den inskränkning, att, om domaren ansåge stölden hafva varit af så ringa beskaffenhet, eller begången under så förmildrande omständigheter, att endast två månaders fängelse derför ådömdes, förlust af medborgerligt förtroende borde uteblifva. Härom voterades inom Utskottet, af hvars ledamöter 7 röstade för och 8 mot förslaget. Jag reserverade mig icke mot detta Utskottets beslut, emedan jag trodde att det af mig åsyftade målet vid en annan riksdag kunde vinnas på ett måhända lämpligare sätt, nemligen derigenom att man såsom straff för första resan stöld stadgade *alternativt* fängelse eller straffarbete, samt deretter, i likhet med hvad i flera andra kapitel af Strafflagen eger rum, bestämde, att, då någon gjort sig förfallen till *straffarbete*, påföljden af förlust af medborgerligt förtroende bör honom ådömas. Sådant vore rationellt och konsekvent. Saken föll emellertid, som sagdt, i Utskottet, och har jemväl Kammaren, som utan diskussion bifallit Utskottets hemställan, i anledning af Herr Asklöfs motion, afslagit densamma och följaktligen icke ens velat godkänna, att nu stadgad påföljd af förlust af medborgerligt förtroende finge upphävas för ett onstaka brott äfven under förmildrande omständigheter. Att vid sådant förhållande man nu skulle, i enlighet med hvad motionären ifrågasatt,

stadga, att förlust af medborgerligt förtroende alltid skulle uteblifva i följd af viss ålder hos brottslingen, vore mycket svårare, i synnerhet derföre att åldersbestämmelser i allmänhet äro ganska kinkiga bestämmelser i en lag. Att föreskrifva sådana med afseende å vissa straffpåföljder, såsom här den om förlust af medborgerligt förtroende — hvilket ofta af den brottslige betraktas såsom svårare än sjelfva straffet — tror jag vore högst betänkligt. Kunde man besluta sig för att ur strafflagen helt och hållet borttaga bestämmelsen om förlust af medborgerligt förtroende, hvilken nu förefinnes, så skulle jag utan tvekan med min röst understödja en dylik lagförändring, ty förlust af medborgerligt förtroende synes mig vara en olämplig straffpåföljd. Men å andra sidan anser jag att, så länge denna straffpåföljd i öfrigt kvarstår orubbad, man icke, utan att begå en farlig inkonsekvens, kan biträda den åsigt, hvarpå motionärens förslag grundar sig, nemligen att åldern ovilkorligen skall vara afgörande för dess ådömande eller icke-ådömande. Det kan ju inträffa att, då två personer gemensamt begå brott, den ene brottslingen är t. ex. 18, den andre 19 år. För den senare tala mycket mildrande omständigheter, under det den adertonårige begått brottet under försvärande omständigheter. På grund af latitudbestämmelserna i lagen dömes följaktligen den adertonårige till hårdare straff, under det den nittonårige till följd af mildrande omständigheter ådömes ett lindrigare straff. Om nu brottet är t. ex. falskt vittnesbörd, kommer såsom påföljd till straffet förlust af medborgerligt förtroende *för alltid*. Vid sådant förhållande hemställer jag — mine Herrar — huruvida det skulle vara med rättvisa öfverensstämmande, att den adertonårige brottslingen, som gjort sig förtjent af hårdt straff och blifvit dömd till längre straffarbete, helt och hållet befrias från straffets påföljd, under det den nittonårige, som till följd af förmildrande omständigheter sluppit med kortare straffarbete, dömes förlustig medborgerligt förtroende för hela sin framtid. Sådant kan icke öfverensstämma med den konsekvens i lagstiftningen, som städe bör bibehållas och som skulle rubbas, om man godkände herr Rydins ur humanistisk synpunkt särdeles förtjenstfulla, men ur lagstiftnings synpunkt oantagliga förslag.

Beträffande herr Rydins anmärkning *derom*, att uti strafflagen redan finnes ett processuellt stadgande, som icke hör dit utan till Rättegångsbalken, så medgifver jag visserligen att detta skäl för afslag å motionen icke behöft af Utskottet åberopas. Jag vill dock hafva erinrat, att hvad som stadgas i 22 kap. 14 § strafflagen om förlust af rättighet att föra andras talan står i sammanhang just med det brott, som der omnämnes, nemligen oredlighet af ett rättegångsombud. Förlusten af rättigheten att vittna kan deremot blifva en följd icke endast af ett visst brott, utan af flere, till art och grad mycket olika.

Utskottet har på det lifligaste understödt den del af motionen, som afser inrättande af särskilda fängelser för minderåriga straffångar, hvilka ej fyllt aderton år. Men Utskottet har icke ansett sig kunna för närvarande tillstyrka någon åtgärd i saken, emedan Fångvårdsstyrelsens utlåtande derom ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit, ehuru det inom kort lär vara att förvänta. Utskottet säger att "på sam-

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.

(Forts.)

*Ang. förlust
af medborger-
ligt förtroende
för minder-
åriga brotts-
lingar.*

(Forts.)

ma gång det erkänner vigten och behovet af de ifrågasatta bestämmelserna.“ Utskottet likväl ej af nyssnämnda anledning vill föreslå någon Riksdagens åtgärd i saken; och detta Utskottets yttrande torde väl böra betraktas såsom ett lifligt understöd åt denna del af motiionen, ett understöd, hvaraf densamma också synes mig vara väl förtjent.

Vill man nu bifalla det framställda yrkandet om återremiss, så har jag visserligen ingenting att invända deremot. Men jag tror, att, äfven om Första Kammaren återremitterar ärendet, Lag-Utskottet likväl icke kan blifva i tillfälle att föreslå en så vidsträckt reform i den kriminella lagstiftningen, som skulle blifva en följd, om man ur lagen uteslöte förlusten af medborgerligt förtroende för brottslingar af en viss ålder. Må man förmildra lagen och inskränka de fall, då sagda straff skall tillämpas, eller ännu bättre, helt och hållet borttaga detsamma. En dylik reform skulle jag anse vara möjlig. Men en reform, sådan den nu af hr Rydin är föreslagen, anser jag icke vara utförbar och, äfven om den lyckades tillvinna sig Riksdagens understöd, skulle helt visst högsta domstolen deremot framställa så afsevärda anmärkningar, att den icke erhöle Kongl. Maj:ts sanktion.

Således, med erkännande ännu en gång af det beaktansvärda utur humanitetens synpunkt af hr Rydins förslag, anser jag det likväl, betraktadt från den praktiska lagstiftningens ståndpunkt, vara utförbart.

Öfverläggningen afbröts nu af anledning, som nästföljande § visar.

§ 6.

Herr Statsrådet m. m. C. J. Thyselius aflemnade nedannämnda Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o med förslag till förordning rörande ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada;

2:o angående upprättande af en krigshögskola i Stockholm;

3:o angående afsöndring af jord från Furirsbostället vid Vestgöta regemente Wedum Näregården i Skaraborgs län för Wedums annexförsamlings behof;

4:o angående rätt till pension från allmänna indragningsstaten för slotts- och garnisonsläkaren å Carlstens fästning Doktor Anton Julius Hörlin;

5:o om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verdensutställning i Paris;

6:o angående beviljande af ett låneunderstöd för sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren;

7:o angående beviljande af understöd utaf allmänna medel dels åt affidne Öfverdirektörs-Assistenten F. G. Anreps fyra oförsörjda minderåriga barn, dels ock åt affidne lokomotivföraren A. Th. Anderssons enka Maria Anderson samt hennes två minderåriga barn; och

8:o angående fyllnadspension för Generaldirektören m. m. C. O. Troilius vid afskedstagande.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner under förklaring att Kammaren skulle åt desamma lemna grundlagsenlig behandling.

§ 7.

Fortsattes öfverläggningen angående punkten 2 i Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckta motioner, dels om ändring af 20 kap. 18 § Strafflagen, dels om tillägg till 5 kap. 3 § samma lag, dels ock angående inrättande af särskilda fängelser för minderåriga straffångar.

Ang. förlust af medborgerligt förtroende för minderåriga brottslingar.
(Forts.)

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Hagerman, som anförde: Jag afstår från ordet och inskränker mig till att i allo instämma i hvad hr Rydin nyss yttrat.

Grefve Sparre: Jag är i allo förekommen af Herr Philipsson och vill därför inskränka mig till det uttalande, att, om det skulle lyckas Herr Rydin eller någon annan att åstadkomma den förändring i allmänna meningen, att brott icke böra bestraffas med förlust af medborgerligt förtroende, lagstiftningen nog skall göra allmänna meningen sällskap. Men så länge ännu den allmänna meningen fordrar detta straff, måste jag anse det vara ganska betänkligt att vidtaga en reform, sådan som den Herr Rydin i denna syftning föreslagit, eller att för brottslingar af viss ålder straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende skulle borttagas.

Herr Lyth: Jag skulle gerna afstå från ordet, emedan hvad jag har att säga redan blifvit långt bättre uttaladt af min ärade vän på göteborgsbänken. Jag vill dock begagna tillfället att få omnämna, det jag inom Lag-Utskottet visserligen var af den åsigt, att åtminstone hr Asklöfs motion skulle kunna i hufvudsakliga delar godkännas. Som han dock själf genom sin tystnad nyss förklarar sig afstå från sitt förslag, vill jag nu icke heller framställa något yrkande rörande detsamma.

Min åsigt är emellertid, att statens ändamål med straffet ingalunda är att brännmärka eller vanära den som fallit, utan att om möjligt återföra honom på det godas väg. Jag hoppas därför också, att hr Asklöf måtte till nästinstundande Riksdag återkomma med sin motion, något modifierad i den riktning hr Philipsson angifvit, då jag är öfvertygad att den skall vinna framgång.

Hvad angår hr Rydins motion i ämnet, så, ehuru med fullt erkännande af det vackra och välmenande i dess syfte, kan jag icke godkänna densamma, hufvudsakligen af det skäl, att ett bifall till hans förslag skulle hafva till följd att ynglingar mellan 15 och 18 års ålder, som begått mened, skulle genast efter utståndet straff få vittna. Jag har nemligen svårt att tänka mig, att den brottslige skulle under strafftiden hinna blifva så till det bättre förändrad i sitt sinne, att han kunde anses värdig att genast efter strafftidens slut utföva ett

Ang. förlust
af medborger-
ligt förtroende
för minder-
åriga brotts-
lingar.
(Forts.)

så viktigt medborgerligt förtroende. Och så mycket mindre anser jag Herr Rydins motion böra bifallas, då Kammaren afslagit hr Asklöfs enligt min tanke långt mera berättigade och billiga förslag.

Herr Torpadie: Lika med herr Philipsson tillhörde jag inom Lag-Utskottet den icke obetydliga minoritet, som önskade tillstyrka en förändring i Strafflagen uti den af Herr Asklöf angifna riktning, ehuru jag ryggade tillbaka för fulla konsekvensen deraf. Lika med Herr Philipsson skulle jag äfven hafva velat att någonting hade åtgjorts i anledning af den förra delen af hr Rydins motion. Men jag vågade icke framkomma med någon framställning i detta syfte af samma skäl, som Herr Philipsson uttalat. Dock ber jag att till dessa skäl få lägga ytterligare ett par.

Vi veta att, om en yngling, som icke fyllt femton år, för närvarande tilltalas för brott, så blir han i allmänhet strafflös. Som domare har jag dock gjort den så väl för mig som för hvarje menniskovän smärtsamma erfarenheten, att dylika unga brottslingar, som icke anses böra straffas, många gånger återkomma inför domstolen, men icke förbättrade, utan snarare än mera förhärdade. Jag anser det därför ganska vågadt att endast lägga den tilltalades ålder till grund för straffbestämmelsen. På samma gång ber jag äfven att något skarpare få accentuera hvad Herr Lyth framhållit såsom en farlig följd af ett bifall till Herr Rydins förslag, nemligen att menedare skulle tillåtas att aflägga vittnesmål. Äfven jag måste derföre motsätta mig detta förslag, åtminstone i den form det för närvarande blifvit framlagdt. Ännu stadgas det nemligen i Rättegångsbalken 17 kap. 7 §: "Ej må den vitna, som menedare" etc. Omöjligt är således att vidtaga en lagförändring i Herr Rydins syfte, utan att också förändra nyssnämnda stadgande. Och att åter bidra till en sådan förändring, det vågar jag icke, så länge det stadgande kvarstår i processrätten, att "två vitnen äro fullt bevis, deri de sammanstämma".

På nu anförda skäl måste jag således tillstyrka bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner, enligt de yrkanden som förekommit, dels på bifall och dels på återremiss samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef likväl begärd, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i 2:a punkten af utlåtandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat punkten.

Omröstningen försiggick och utföll med 97 ja mot 33 nej; hvar-
dan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

I *punkten 3* hade Utskottet föreslagit:

att Herr Rydins ofvanberörda motion, så vidt den afsåga flåtande
af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af
särskilda fängelser för minderåriga straffångar, som ej fylt aderton
år, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Ang. särskilda
fängelser för
minderåriga.*

I anledning af denna hemställan yttrade:

Herr Rydin: I afseende å denna punkt är jag Utskottet tack-
sam därför att Utskottet instämt med mig uti att erkänna vigten
och behofvet af de af mig ifrågasatta bestämmelserna. Men Utskottet
har ansett, att Riksdagen icke bör till Kongl. Maj:t ingå med någon
skrifvelse i ämnet. Jag vill därför blott nämna anledningen till den
af mig gjorda framställningen.

Den af Utskottet åberopade, af Riksdagen år 1873 till Kongl.
Maj:t afåtna underdåniga skrifvelsen är af så omfattande beskaffenhet,
att vi kan hända ännu få vänta flera år på Kongl. Maj:ts svar derpå.
Vi hafva ju redan nu väntat i flera år, eller från 1873 till 1877,
och ännu har icke något förslag i ämnet från Fångvårdsstyrelsen
till Kongl. Maj:t inkommit. Då dessutom, när ett sådant förslag en gång
kommer, detta kommer att afse en omfattande förändring och reorga-
nisation af hela fängelseväsendet och införande af det s. k. progressiva
fängelse-systemet, så blir *det* en så stor fråga, att den lilla fråga,
hvarom jag gjort förslag, derigenom alldeles undantränges.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten derå, att man i andra
länder ända sedan år 1850 varit i verksamhet för att inrätta och
anordna fängelserna så, att en särskild behandling i afseende å unga
förbrytare må ega rum. För närvarande finnes hos oss icke något
så beskaffadt fängelse; minderåriga förbrytare blifva hos oss icke
föremål för någon särskild behandling, derest de icke begått så svår
förbrytelse, att den medfört straffarbete öfver två år, och således kunna
mottagas i fängelset vid nya varfvet vid Göteborg. Hafva de deremot
föröfvat en mindre svår förbrytelse, intagas de i vanligt fängelse och
blifva icke föremål för någon särskild ändamålsenlig behandling, utan
få sitta der och plocka dref eller klistra tändsticksdosor. Presten be-
söker dem visserligen en gång i veckan eller möjligen oftare, men
för öfrigt frågar ingen efter dem. I andra länder deremot har man,
såsom jag redan antydtt, tagit särskild hänsyn till dessa unga förbry-
tare. Så i Frankrike, der sedan 1850 finnes särskild lagstiftning för
unga förbrytare. I England äro anordnade särskilda förhållningsanstal-
ter för dem. I Tyskland finnas bestämmelser i lagstiftningen om vissa
anordningar i fängelserna för unga förbrytare. I Danmark äro ganska
viktiga anstalter i detta hänseende vidtagna. I Norge saknas icke
heller enskilda bestämmelser i afseende å unga förbrytares behandling.
Dem ådömdt straffarbete kan förvandlas till fängelse, och brottslin-
garne sålunda komma i åtnjutande af undervisning och ändamålsenli-

*Ang. särskilda
fångelser för
minderåriga.
(Forts.)*

gare behandling under strafftiden. Likaledes har man i Finland tagit särskild hänsyn till minderåriga förbrytare. Men här i Sverige intet. Då frågas: När denna angelägenhet varit å bane i de särskilda europeiska länderna allt sedan 1850-talet, kan man stillatigande åse att här i Sverige ingenting i saken blifvit gjordt annat än i enskild väg? Och de enskilda anstalter, som blifvit vidtagna af den till Oscar den Is och hans gemäls minne stiftade "Oscar-Josefina Föreningen", äro af den beskaffenhet, att personer öfver 15 år icke der mottagas till någon slags förbättring. Vidare finnas i våra straffängelser icke några särskilda anordningar för dessa unga förbrytares handledning. Till följd häraf och på grund af nödvändigheten utaf en så beskaffad särskild behandling vidkommande dessa unga förbrytare, har jag ansett en särskild skrifvelse i ännu af behofvet påkallad. Jag är visserligen rädd för att det redan begärda och länge väntade förslaget, när det en gång kommer, skall få så omfattande dimensioner, att må hända i tiotal af år denna visserligen mindre, men dock viktiga fråga blir undanskjuten, nemligen frågan om de unga förbrytarnes förbättring: att de i fångelserna uppfostras i tukt och arbete, att förståndet utvecklas, viljan renas — allt mål som ej kunna vinnas, så länge det nuvarande fångelsesystemet, med sin brutaliserande inverkan på fångarne, kvarstår oförändradt.

Jag yrkar ingenting.

Grefve Sparre. Det är otvivelaktigt mycket behjertansvärdt hvad den ärade motionären här föreslagit; och detta har Utskottet ju också erkänt. Men att Utskottet icke nu kunnat på fri hand uppgöra förslag till allt hvad som fordras för genomdrifvandet af alla dessa vackra saker säger sig sjelf. Frågan om fångelseväsendets ordnande ligger ju för öfrigt hos Fångvårdsstyrelsen, och der bör väl först och främst förslag äfven i denna maktpåliggande angelägenhet, unga förbrytares ändamålsenliga behandling, utarbetas. Något sådant förslag föreligger emellertid icke ännu. Utskottet har derföre för närvarande ingenting kunnat i saken åtgöra.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i 37 § af Kongl. förordningen den 23 Maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af Kongl. förordningen den 13 September 1864 angående ränta vid försträckning på viss kort tid.

§ 9.

Till behandling förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden angående

skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

I öfverensstämmelse med hvad motionärerne, Herr *Christoffer Olsson* (motionen N:o 33 i Första Kammaren) och Herrar *Ivar Månsson*, *O. B. Olsson*, *Per Nilsson* i Kulhult, *Aug. Peterson*, *Per Nilsson* i Espö, *Lars Månsson*, *O. Nilsson*, *Sven Andersson*, *Ola Andersson*, *J. E. Billström*, *A. P. Lind* och *Christen Assarsson* (motionen N:o 33 i Andra Kammaren) sammanstående föreslagit, hade Utskottet hemställt:

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfängelse.

att Riksdagen måtte för sin del besluta en förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, så lydande:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom häradet erlægga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

Beträffande detta förslag, mot hvilket reservation var anmäld af Grefve *Mörner*, anförde

Herr *Adlercreutz*: I nu föredragna betänkande har Lag-Utskottet åberopat och återgifvit sitt yttrande i samma fråga vid förliden riksdag. Då detta utlåtande vid riksdagen förekom till afgörande, blef det af Andra Kammaren utan diskussion bifallet, men i Första Kammaren, sedan en enda ledamot yttrat sig, utan votering afslaget. Huruvida uteblifvandet af all diskussion i denna Kammarer berodde derpå att ingen hade något att anmärka mot förslaget eller att man icke gaf sig tid att diskutera frågan, enär Riksdagen med stora steg nalkades sitt slut, lemna jag derhän. Jag är dock böjd för att antaga den senare förklaringsgrunden, desto hellre som med afseende redan å sakens formella sida anledning till meningsutbyte icke torde hafva saknats. Man hade nemligen kunnat ifrågasätta, huruvida det vore lämpligt att ur 26 kap. 4 § Byggningsbalken utbryta hvad som angår grunden för deltagandet i byggande af tingshus och häradsfängelse och derom stifta en särskild lag, under det man lät paragrafen i öfrigt kvarstå oförändrad och följaktligen i början lyda så "Tingsbyggning skall hvar härad bygga", oaktadt efter tillkomsten af Kongl. förordningen den 17 Maj 1872 man väl torde få säga, att allmänna regeln numera är att tingshus och häradsfängelse skola finnas icke i hvarje härad, utan i hvarje tingslag, som utgör ett särskildt domsområde, vare sig detta består af ett eller flera härad. Häraf har ock följt, att i lagförslaget måst bibehållas ordet "häradet" i stället för att det rätteligen bort heta "tingslaget". Man skulle äfven hafva kunnat fästa sig vid att den 6 § af samma kapitel, som handlar om deltagande i byggande af såväl kyrka som tingshus och häradsfängelse, fått bibehålla denna sin lydelse: — "Varda härad- eller socknemän bådade till denna allmänna byggnad och blifver någon borta, böte för drängedagsverke en daler och för ökedagsverke dubbelt. Kommer

*Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tängehus och
häradsfän-
gelse.*

(Forts.)

byggnad genom någons tredsko att stanna; böte tre daler och fylle ändå dagsverket" — oakadt paragrafen med denna lydelse tydligen anvisar ett *sätt* för utgörande af bidrag till sådana byggnader, som icke väl passa ihop med den *grund* därför som nu föreslagits, nemligen den kommunala beskattningsgrunden, hvilken ju äfven i sig innefattar inkomst af arbete.

Jag vill nu emellertid vända mig till en annan sida af saken.

Sedan Lag-Utskottet afgaf sitt förra betänkande i detta ämne har från trycket utgifvits och till Riksdagens ledamöter utdelats, äfvensom förmodligen i hela landet blifvit spriddt ett underdånigt utlåtande af den s. k förberedande skattejemkningskomitén. I detta underdåniga betänkande framdragas åtskilliga förhållanden, som äro egnade att väcka berättigade tvifvel huruvida den beskattning, som består uti bevilning, är rättvist fördelad på de skattskyldige. Och hvarje tvifvel i det hänseendet måste i ännu högre grad träffa den på bevilningen hvilande kommunala beskattningen, om hvars utsträckta tillämpning det i detta betänkande just är fråga.

Efter hvilka grunder bevilning och kommunalskatter för närvarande utgöras, torde jag här icke behöfva omnämna. Jag är fullt förvissad att hvarje ledamot af Kammaren har reda derpå. Det synes mig i fråga härom nästan obestridligt att, på sätt i skattejemkningskomiténs utlåtande framhållits, inkomst af kapital i beskattningshänseende har ett högre värde än inkomst af arbete. Det förra slaget af inkomst har till sin natur en egenskap af beständighet och fortvaro, som det senare saknar. I förra fallet flyter inkomstkällan oafbrutet och jemnt ända till dess och äfven sedan egaren upphört att af densamma kunna njuta, under det å andra sidan när arbetet ligger till grund för inkomsten, då lifsarbetet slutat, äfven källan för inkomsten är helt och hållet utsinad. Mig vill synas, som om inkomst af kapital hade så mycket högre värde än inkomst af arbete, som skillnaden mellan den årliga räntan och den högre lifstidsränta, som kapitalisten genom kapitalets afhändande skulle kunna bereda sig, men att inkomsten af kapital dessutom hade det företräde, att det icke såsom inkomst af arbete är utsatt för tillfälliga afbrott till följd af sjukdom eller arbetslöshet o. s. v. och att det bereder sin innehafvare tillfälle att nyttja tid och krafter efter eget godfinnande, under det att den, som från arbete hemtar sin inkomst, måste egna sin tid och sina krafter just åt förvärfvandet af den inkomst, för hvilken beskattningen utgår. Den gynsamma ställning, som således tillkommer inkomst af kapital i allmänhet, tillkommer densamma i ännu högre grad, då kapitalet öfvergått till formen af fast egendom. Man kan nemligen säga, att inkomst af fast egendom ur beskattningssynpunkt intager en förmånligare ställning framför inkomst af rörligt kapital, deri att grundkapitalet åtnjuter större säkerhet mot förskingring af främmande personer, hvartill kommer, att den fasta egendomen har benägenhet att stiga i värde, under det penningevärdet tenderar att falla. Särskildt är detta senare händelsen med jordegendomar. Dessa stiga i värde ej blott genom jordbruksnäringens allmänna förkofran, utan ock i mån af kapitalets och folkmängdens förökande.

Hvad särskildt angår den beskattning, som har till ändamål att åstadkomma något, som skall för en längre tid ega varaktighet, såsom händelsen är med de byggnader hvarom nu är fråga, nemligen tingshus och häradsfångelse, så har egaren till en inom området belägen fastighet så till vida en betydlig förmån framför dem, som skatta för kapital och arbete, som egaren till fastigheten drager nytta af hvad genom beskattningen åstadkommits, så länge detta finnes qvar, under det att ett sådant utsträckt tillgodonjutande icke kan med säkerhet påräknas för det rörliga kapitalet och endast ytterst sällan tillgodokommer den, som från arbete hemtar den inkomst, hvarför han i beskattningen deltagar.

Då sålunda den, som möjligen med uttömmande af sista återstoden af sitt kapital i arbetskraft, vare sig att denna egentligen företunnits i hufvud eller armar, förvärfvat sig en beskattningsbar inkomst, måste för nämnda inkomst vidkännas en lika stor beskattning som den, hvilken har ett kapital, som år för år gifver samma ränta, utan att egarens arbetskraft tages i anspråk eller som den, hvilken har en egendom, som kanhända år för år gifver ökade skördar, så synes mig den tvekan fullt berättigad, huruvida den nuvarande beskattningen verkligen hvilat på en billig och rättvis grund.

En annan omständighet är härvid också att taga i betraktande, den nemligen, att det i hvarje kommun på landet finnes ett visst kapital och ett visst arbete, som icke deltaga i beskattningen och som följaktligen ej heller skulle blifva underkastade nu ifrågavarande afgifter. *Kapitalet* är det, som en jordbrukare, vare sig han brukar sin egen jord eller arrenderar annans egendom, begagnar såsom inventarier eller såsom handkassa för löpande utgifter. *Arbetet* är det, som han personligen använder vid skötseln af denna jord. Följden häraf är, att om en person med ett betydligt kapital till sin disposition arrenderar en egendom och genom sin rikliga kapitaltillgång samt sina insigter i egendomens skötsel uppdrifver densamma afkastning till betydligt högre belopp, än det arrende, som skall af honom utgifvas, så har han för sin person deraf en stor inkomst, men träffas icke af någon beskattning å densamma, under det deremot hans tjenstehjon, som kanske hafva blott en ringa lön för sitt arbete, och sådane allmänna löntagare, som t. ex. folkskolelärarne, få erlägga för sitt arbete en ganska känbar beskattning. Äfven detta synes mig vara en skuggsida i vårt nuvarande beskattningssystem. Vill man härvid i afseende på afgifterna till staten invända att jorden får bära åtskilliga andra skatter, så vill jag icke för tillfället inlåta mig i strid härom. Det vissa är dock att dessa andra skatter äro begränsade till förhållandet mellan den skattskyldige och staten och sakna all motsvarighet vid beskattningen inom kommunen, hvarest den beskattade inkomsten af kapital och arbete utan all ersättning glider af den skattefrihet, som här blifvit af mig omnämnd.

Nu vore ju möjligt att den ojemnhet, som ligger i grunden för beskattningen, kunde blifva utplånad genom det sätt hvarpå gällande bestämmelser tillämpas. I detta afseende ber jag att få hänvisa till siffror ur ofvannämnda, skattejemkningskomiténs underdåniga betän-

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfångelse.
(Forts.)

Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
högshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)

kande, som är afgifvet af personer, hvilkas omdöme och förmåga att gruppera siffror icke sakna erkännande inom Riksdagen.

I detta betänkande antages att den jordbrukande befolkningen utgör 71 procent af hela landets befolkning, men att nämnda befolkning deltagar i bevillningen med allenast 17 procent af hela landets bevillning. (Jag utelemnar härvid bråktal.) Den öfriga befolkningen å landet uppgår till 15 procent af hela landets befolkning och deltagar i bevillningen med 26 procent, hvaraf de 24 procent belöpa på inkomst af kapital och arbete. Tager man till ögonsigte den kommunala beskattningen, så måste man, enligt gällande bestämmelser i afseende på fyrktals-sättningen, fördubbla den på jordbruket belöpande bevillning, och då finner man att jordbruksbeskattningen förhåller sig till den öfriga beskattningen på landet såsom 34 till 26 eller, om man med den förra jemför beskattningen å kapital och arbete, såsom 34 till 24. Då i denna siffra 34 ingår värdet af hela den svenska i enskild ego varande jorden och jernväl, om plats därför skulle finnas af det i jordbruksrörelsen använda kapital och arbete, så synes för mig, och jag förmodar äfven för mången annan, den siffran förvånande liten.

Granskar man särskildt jordegendomens taxering, så finner man af nämnda betänkande, såsom jemväl redan förut under denna riksdag blifvit antydt, att från år 1862 till år 1875 taxeringsvärdet å jordbruksfastigheten fallit från 1,793,000,000 till 1,747,000,000, således med 46,000,000, och detta under en tid, då, efter hvad samma komiterade upplysa, den odlade eller åkerarealen icke obetydligt ökats, då kreatursstocken stigit ofantligt, då, efter hvad vi alla veta, jordbruksnäringen i allmänhet betydligt höjt sig och prisen på jordens egna alster ännu mera.

Alla dessa siffror äro egnade att visa att, om det finnes ojemnheter uti beskattningens grunder, hafva dessa endast blifvit större under dessa grunders tillämpning. Vid sådant förhållande har det förefallit mig mycket tvifvelaktigt, om det just nu vore lämplig tid att vidtaga en förändring i den rigtning, Lag-Utskottet föreslagit, och mina betänkligheter emot en dylik åtgärd hafva varit så mycket större, som de personer, från hvilka beskattningen skulle öfverflyttas, äro just sådana, som för sitt på jordbruksrörelsen använda rörliga kapital och arbete äro från allt deltagande i kommunens utskylder befriade. Mig synes det önskligt, att antingen de tvifvel, jag nu framhållit och hvilka säkerligen delas af många inom vårt land, först blifva genom en klar utredning af förhållandet undanröjda, om de befinnas ogrundade, eller ock att en förändring i den kommunala beskattningen eger rum. Hafva i denna beskattning blifvit inrymda de i jordbruksnäringen använda kapital och arbete, och hafva för öfrigt de jemkningar skett, som af omständigheterna kunna påkallas och medgifvas, då först är tiden inne att genomföra den nu åsyftade förändringen, ty villigt medgifver jag, att den nu ifrågavarande beskattningen bör hvilas på en bredare bas, än den för närvarande gör. Jag är också fullt förvissad att de ledamöter af Kammarerna, som väckt den föreliggande motionen, ingalunda vilja medverka till något, som i sig kan innebära en orättvisa, eller ens något allmännare så anses. Deremot är det sannolikt

att motivet till deras förslag varit att åstadkomma en önskvärd för-
enkling och följdriktighet i de stadganden, som röra det inbördes för-
hållandet statsborgarne emellan. Vinnandet af ett sådant mål erkänner
jag vara mycket önskvärdt. Jag är ock villig att efter min förmåga
deltaga i hvarje arbete, som har till syfte att undanröjda de oegent-
ligheter, som vi fått i arf efter våra förfäder. Men må vi ock se till
att vi, i vår ordning, icke genom vårt arbete lemna i arf åt våra efter-
kommande oegentligheter, som kanske blifva större än dem vi nu söka
afhjelpa. Härvid vill jag erinra hurusom Kongl. Maj:t nyligen, i en-
lighet med Riksdagens förslag, utfärdat en författning rörande kyrko-
byggnadsskyldigheten, hvilande på helt andra grunder, än dem, på
hvilka föreliggande förslag är bygd. För icke längesedan tillsattes
äfvén af Kongl. Maj:t en komité för att afgifva förslag om ändring
i grunderna för vägbyggnadsskyldighetens utgörande. Komitén skulle
dock, i enlighet med af Riksdagen sjelf derom uttalad önskan, föta
sitt förslag på grunder vidt skilda från dem, som framhållas uti nu
ifrågavarande betänkande. Jag lägger dock mindre vikt å detta nu
påpekade förhållande än å hvad jag förut anfört, dervid jag efter min
uppfattning ur rättvisans synpunkt sökt föra arbetets talan gent emot
den samlade förmögenheten, den må finnas i form af rörligt kapital
eller fast egendom.

Jag hemställer om afslag å Utskottets förslag.

Herr *Axel Bergström* instämde i Herr Adlercreutz' anförande.

Herr Rydin: Herr Talman! Mine herrar. Jag är till stor del
förekommen af den föregående talaren och vill nu till hvad han an-
fört endast lägga ytterligare några ord för att visa, huru som Ut-
skottets förslag, om det blefve lag, skulle medföra en stor orättvisa.
En omständighet som dervid äfvén bör tagas i beräkning är att för
den fasta egendomen, i likhet med hvad nu är fallet i fråga om fyrk-
talssättningen, bör gälla en annan beräkningsgrund för detta onus
än för den lösa. Fastighetens innehafvare har nemligen helt annat och
varaktigare intresse i frågan än den, som blott för en kortare tid
der vistas; ty, på sätt en talare i Första Kammaren, vid frågans be-
handling der under förra Riksdagen, riktigt anmärkte, "den fasta
egendomen står kvar på sin plats beständigt, under det att löntaga-
ren och kapitalisten flytta från den ena orten till den andra, och
man skulle väl kunna tänka sig att de, om Utskottets förslag blefve
lag, kunde få lyckan att under en kortare tid vara med om att bygga
tingshus och häradsfängelse på fyra eller fem olika ställen." Sålunda
fordrar billigheten att, om de medlemmar af kommunen, som icke äro
fastighetsegare, skola åläggas deltaga i omkostnaderna för tingshus och
häradsfängelse, de skattebidrag, som på dem för sådant ändamål ut-
debiteras, åtminstone icke uttagas till hela sitt belopp på en gång
utan fördelas på flera år.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på hurusom inom
olika kommuner olika grunder följas vid bestämmande af taxeringsvärdet
å fast egendom. Det finnes t. ex. kommuner, der man tagit till regel

*Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradsfän-
gels.
(Forts.)

att sätta taxeringsvärdets, om jag så får säga, absoluta belopp mycket lågt, hvadan de särskilda egendomarne, äfven om de i förhållande till hvarandra utgöra kommunalutskylderna lika, få ett mycket lågt taxeringsvärde. Så hörde jag en gång en person omtala att en hans egendom, som förut varit taxeringsvärderad till 45,000 kronor, året efter det han fått en jernväg dragen tätt förbi sina husknutar, blifvit taxeringsvärderad till endast 36,000 kronor; och på fråga huru det kunde vara möjligt att egendomen skulle få mindre värde derföre att en jernväg ginge fram i dess närhet, sade han sig icke heller sjelf kunna förklara förhållandet på annat sätt, än att hans egendom värderats i förhållande till de andra egendomarnes inom kommunen antagna värde, och att detta senare värde satts mycket lågt. Men då kan der straxt bredvid finnas en annan kommun, der man i stället såsom norm för taxeringsvärderingen tagit en egendom, som stått i mycket högt värde och der i följd deraf samtliga egendomarne fått sig åsatta mycket höga taxeringsvärden. På detta sätt kan det inträffa att af tvenne egendomar, som i sig sjelfva äro lika goda, men belägna i olika socknar, den ena drager ett taxeringsvärde som är kanske ända till dubbelt så högt som den andras, och då så är förhållandet, inses lätt att ett antagande af Utskottets förslag skulle leda till en uppenbar orättvisa. Slutligen bör man äfven taga i betraktande att denna fråga, som visserligen i sig sjelf kan kallas liten, då den gäller utgifter, som i alla händelser icke böra kunna blifva så särdeles blodiga, likväl står i sammanhang med åtskilliga andra frågor som nu stå på dagordningen, såsom om en förändrad indelning af tingslagen, häradsrätternas omorganisation och mera dylikt, och väl kan det med skäl sättas i fråga, huruvida denna angelägenhet icke skulle vinna den mest ändamålsenliga lösning, om ifrågavarande byggnadsskyldighet öfvertages af staten, eller, om detta icke anses lämpligt, de särskilda häraderna inom hvarje län eller landstingsområde förenade sig om gemensamt tingshus och häradsfängelset.

Så som saken emellertid nu står, och då det tydligen visat sig att Lag-Utskottet icke tagit kännedom om de invändningar, som mot enahanda förslag vid förra riksdagen framställes af den utaf mig förut återropade talaren inom Första Kammaren — ty om Utskottet det hade gjort skulle väl något enda ord hafva i detta dess utlåtande förekommit till bemötande af hans argumenter — så anser jag det vara af vigt att frågan varder till Utskottet återremitterad.

Herr Rundgren: Herr Talman! Anledningen hvarföre denna vigtiga fråga, då den vid förra riksdagen förekom till behandling inom denna Kammare, icke framkallade någon diskussion, var utan tvifvel den samma, som föranledde Första Kammaren att besluta rent afslag i stället för att återremittera ärendet till Utskottet, nemligen att Utskottets utlåtande först den 12 Maj förekom till behandling och att, då Riksdagen var så långt framskriden, man ansåg sig icke kunna återlemna ärendet till Utskottet. Om emellertid nu första Kammaren, såsom man väl kan taga för temligen gifvet, står fast vid sin förut uttalade åsigt i frågan och sålunda antingen beslutar afslag å hvad

Utskottet tillstyrkt eller — hvilket kanske är troligare — återremitterar ärendet till Utskottet, så skulle, om denna Kammare nu bifaller Utskottets förslag, följden blifva att frågan å nyo komme att äfven för denna riksdag undanskjutas. För min del vill jag derföre gerna förena mig i det yrkande om återremiss, som redan blifvit framställt.

Den förste ärade talaren har till fullo ådagalagt, att man icke kan säga sig hafva träffat en rättvis fördelning, då man vill lösa frågan på ett så enkelt sätt, som Lag-Utskottet nu föreslagit. Det är naturligtvis mycket lätt att helt enkelt förklara, att alla de utgifter, som förut hvilat på jorden, nu skola fördelas på kommunens samtliga medlemmar efter samma grund som öfriga kommunalutskylder. Jag tror likväl, att något hvar af ledamöterna af denna Kammare skall vara villig erkänna, att i många fall en dylik likställighet skulle leda till en annan orättvisa, kanske fullt ut lika stor som den man nu säger ligga deruti att åtskilliga utskylder hvila uteslutande på jorden. I åtskilliga församlingar af det stift jag tillhör, och i synnerhet i de nordliga delarne deraf och under missväxtår, har det visat sig i afseende på fattigvårdstungan att för åtskilliga af presterskapet den blifvit så tryckande, att de ingalunda kunna sägas vara likställda med utan tvärtom äro deraf mera betungade än öfrige samhällsmedlemmar; och på samma sätt skulle det blifva med utgifterna för tingshus och häradsfängelse, om dessa utgifter skulle fördelas efter den grund som Utskottet föreslagit. Det ärade Lag-Utskottet har förklarat sig icke finna skäl, hvarföre preste- och klockarebol skulle uti ifrågavarande hänseende åtnjuta en förmån, som icke tillkomme andra boställsinnehafvare. Det är nu icke min mening att förfäktat presterskapets och klockarenas rätt, men nog torde man kunna finna att skälet, hvarför innehafvarne af preste- och klockarebol åtnjutit omnämnda förmån, legat deri, att, då kommunen bestridt deras aflöning, man icke velat med ena handen frantaga dem, hvad som gifvits med den andra. Genom den förändring, som nu af Utskottet blifvit föreslagen, skulle emellertid dessa personer komma att i dubbelt mått drabbas deraf. Från deltagande uti ifrågavarande utgifter äro de nemligen för närvarande befriade dels för sin jord och dels, i olikhet med andra medlemmar inom kommunen, efter bevillning. Blevne nu Utskottets förslag antaget, komma de att efter begge dessa grunder få bidraga till nämnda utgifter och sålunda få dubbel beskattning. Jag nämner nu ingalunda detta för att yrka att de skola särskildt alldeles befrias derifrån, utan endast för att visa, att Utskottet temligen lätt och ledigt behandlat denna fråga, och säkert är, att om Utskottets förslag blir lag, det på ett högst väsentligt sätt kommer att trycka dem, som tillföre varit från ifrågavarande tunga alldeles befriade.

Då man förut vid riksdagen försökt att i afseende på andra onera, hvilka tillföre hvilat uteslutande på jordbruket, göra vissa jemkningar, så att å ena sidan tungan blir allmänna, men å andra sidan icke alltför hårdt lägges på dem, som förut varit helt och hållet befriade derifrån, anser jag det angeläget, att denna fråga å nyo tages i betraktande af Lag-Utskottet, och yrkar derföre, såsom jag förut nämnt, återremiss.

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

*Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Denna fråga har stått på dagordningen under en mängd af riksdagar, ja nästan alltsedan 1809 års grundlag blef antagen.

Hvad frågan i sitt ursprungliga skick vidkommer, är det ju helt naturligt att då 1734 års lag stiftades byggnads- och underhållsskyldigheten af tingshus och häradsfängelser ålades endast kronohemman eller med dem jemförliga hemman. Det kunde icke heller då annorlunda vara, enär all säteri- och frälsejord såsom insockne frälse egdes utslutande af Ridderskapet och Adeln; det var ju en gifven följd att, då de hade sitt forum endast i Hofrätten, de icke hade så mycket med häradsrätterna att göra. Presterna, som hade sig anslagna hemman, hade då utslutande sitt forum vid konsistorierna, och således ansågos äfven de kunna vara befriade från detta onus; detta hörde till de gamla privilegierna. Men efter 1809 års grundlagsförändring blefvo dessa privilegier rubbade och rubbades tid efter annan allt mera i sitt ursprungliga skick. Tager man nu tillika i betraktande, att under äldre tider byggnads- och underhållsskyldigheten af dessa tingshus och häradsfängelser icke kunde läggas på något annat än hemman, emedan då icke fans den ofantliga mängd fabriker i nästan alla domsager som nu, så skulle äfven dessa befrias från deltagande i denna byggnadsskyldighet.

Betraktar man deremot frågan i sin helhet och från närvarande tids synpunkt, så undrar jag om icke alla samhällsmedlemmar inom en domsaga äro lika mycket i behof af att lagen rätt tillämpas och att de hafva tillfälle att söka sin rätt, den ene såväl som den andre. Att nu fortfarande efter en sådan följd af år vilja påyrka att utslutande dessa gamla kronohemman och med dem jemförlig jord skulle draga denna börda, synes mig derföre vara en orimlighet, som gränssar till det otroliga. Den förste talaren gjorde en jemförelse mellan inkomsterna af kapital och inkomsterna af jordegendomar. Men han borde äfven hafva gjort någon beräkning af inkomsterna af alla de egendomar, som nu icke deltaga i denna skyldighet enligt byggnadslagen, sådan den nu är. I sådant fall skulle skilnaden icke blifvit så stor; jag tror att det då skulle hafva visat sig, att de, som nu äro fria från denna underhållsskyldighet, äro vida flere än de, som deltaga i densamma. Man kan således icke annat än finna det af behofvet påkalladt att en ändring här vid lag sker. Och på hvilken annan grund skulle man kunna få en ny lag fotad än på våra kommunallagar? Der finnes ju ett stadgande, att en större fyrk åligger jordbruksfastighet än andra beskattningsföremål. Således finnes ju också der en liudring som till sina följder är rättvis, hvilket gör att trycket icke blir så hårdt. Hvad nu vidkommer detta onus, är det ju icke så vidlyftigt, att skatten till följd deraf skall kunna blifva så tung eller tryckande för dem,* som komma att deltaga deri, då alla inom domsagan få bidra dertill, i stället för att, såsom nu, bördan hvilat endast på en viss klass af jordegendomar. Jag undrar för öfrigt om icke just den utvidgade fabriksrörelsen och den ökade kapitalbildningen gjort behofvet af rymligare tingshus mera kämbart nu än förr.

Jag har hört den anmärkning framkastas, att den föreslagna

förändringen skulle hårdt drabba de tjeustemän, som flytta från en ort till en annan, enär de derigenom skulle nödsakas att såväl å aflyttningsorten som på den nya trakten för deras tjenstgöring deltaga uti ifrågavarande byggnadsbesvär. Denna anmärkning kan åtminstone icke afse de tjenstemän som tillhöra det presterliga området. Men låt vara att den beträffande en del andra tjenstemän kan i viss mån vara berättigad, så bör dock å andra sidan erinras, att numera nästan öfverallt, hvarest uppförande af tingshus eller häradsfängelser ifrågakommer, begagnar man sig af den utvägen att upptaga ett byggnadslån, som sedermera på en följd af år amorteras. Under sådana förhållanden bör byggnadsbesväret för denna senare klass af tjenstemän icke blifva så synnerligen tryckande.

Det har väckts fråga om att återremittera detta betänkande. Ja! så skedde för några riksdagar sedan, då samma fråga förelåg till behandling. Då återremitterades ett liknande betänkande, på det man under tiden måtte få se, hvilket beslut Första Kammaren skulle komma att i saken fatta. Och då beslöt denna Kammare att staten skulle öfvertaga hela denna byggnadsskyldighet. Men skulle frågan nu få en dylik utgång, så fruktar jag verkligen att de tjenstemän, hvilkas deltagande i byggnadsbesväret, sådant detsamma enligt föreliggande förslag fördelats, man hittills ansett såsom obilligt, skulle i ännu högre grad blifva häraf betungade. Och utom det att en dylik öfverflytning af byggnadsbesväret på staten skulle mångenstädes leda till trakkasserier och förvecklingar, bör man icke heller förbise, att om staten skulle på en gång öfvertaga detta onus och derigenom blifva egare af alla tingshus och häradsfängelser, så måste staten först inlösa alla nuvarande dylika byggnader, en åtgärd, som skulle för staten medföra ganska stora kostnader. Vi veta nemligen att under senare tider hafva på många ställen uppförts ståtliga och dyrbara tingshus och häradsfängelser. Att nu besluta att staten skulle inlösa dessa vore att onödigtvis ådraga staten ökade kostnader och besvär. Deremot synes mig icke någon annan och mera rättvis grund för fördelandet af ifrågavarande byggnadsskyldighet kunna uppställas, än som skett just uti Lag-Utskottets föreliggande förslag, till hvilket jag därför nu vill yrka bifall.

Grefve Sparre: Det är, såsom den förste talaren anmärkte, alldeles obestriddigt att de upplysningar, som i denna fråga blifvit af skattejenkningskomitéen meddelade, äro af ganska stort intresse och tydligt ådagalägga, att bevillningen å jordbruksfastighet i allmänhet är för låg. Men den saken hör nu egentligen icke hit. Så länge den grund, efter hvilken bevillningstaxeringen å fast egendom sker, består, så bör samma grund för utskylderna till kommunen af samma egendom bibehållas. Frågar man nu åter om *den* grund, enligt hvilken för närvarande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelser är fördelad, kan anses billig och rättvis, så måste medgifvas, att så icke är förhållandet. Man har i denna fråga haft olika åsigtter. Man har ansett att skyldigheten att uppföra och underhålla byggnader afsedda för rättvisans handhavande

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradshän-
gelse.
(Forts.)

borde öfvertagas af staten, och i motsats härtill har man tänkt sig att samma skyldighet borde öfverflyttas på kommunerna. Men att denna samma skyldighet skulle hvila på en enda klass af samhällsmedlemmar, har man allmänt betraktat såsom en orättvisa. För att nu undanrödja denna orättvisa har man sålunda intet annat val, än att, såvida man icke vill öfverflytta byggnadsbesväret på staten, låta detsamma öfvertagas af kommunerna och inom dem fördelas efter samma grund, som för kommunalutskyldernas utgående finnes stadgad.

Alldeles obemärkt bör emellertid icke lemnas hvad den förste ärade talaren anmärkte angående den nedsättning af taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, som under senare tider flerstädes i vårt land egt rum.

Orsaken härtill torde till en början vara att söka deri, att vid de första bevillningstaxeringarne tog man i allmänhet till grund för uppskattningen de värden, efter hvilka fastigheten senast gått i köp. Kort derefter under 1860-talet inträffade flera svåra år, under hvilka mycken klagan inom landet förspordes, och sistlidet hade till följd att fastighetsvärdet något nedsattes. Men med detta år inträffade åter en ny tre-års-period, för hvilken fastighetsvärdena undergå granskning, och jag har mig bekant att såväl inom det län, hvilket jag tillhör såsom landshöfding, som inom det län, hvarest jag är egare af jordbruksfastighet, hafva taxeringsvärdena blifvit ganska betydligt höjda. Om, på sätt en talare anmärkte, oegentligheter i afseende å taxeringen förekomma, i ty att fastigheter på en ort taxeras efter olika grunder än på en annan, så är detta ett missförhållande, som bör afhjelpas genom pröfningskomitéerna. Den pröfningskomité, som ej gör anmärkning emot felaktig taxering, låter sig komma mycket till last. Jag kan ej heller föreställa mig att pröfningskomitéerna i allmänhet så lättsinnigt sköta sitt uppdrag, att de ej rätta dylika felaktigheter. Åtminstone inom det län jag tillhör är man ganska noga vid granskningen af taxeringen, samt, om denna finnes på ett eller annat ställe oriktig, göres jemkning deruti.

Emot påståendet, att den nuvarande fastighetsbevillningen vore för låg, kan man å andra sidan erinra, att jordbruksfastigheter bäst af allt lämpar sig till hypotek, hvarför de ock i allmänhet äro betydligt in-tecknade. Vid sådant förhållande tror jag, att man icke bör fästa för mycket afseende vid den omständigheten att det belopp, hvarmed bevillningen af jordbruksfastigheterna utgår, är nog lågt. Men nog härom.

Jag återkommer nu till frågan, huruvida den grund, enligt hvilken ifrågavarande besvär nu utgöres, är rättvis eller bör ändras. Att den är orättvis har ingen förnekat. Då den således borde ändras, hade Utskottet icke någon annan utväg än att öfverflytta detta besvär, som nu ålåge en enda samhällsklass, antingen på staten eller på kommunens samtliga skattskyldige medlemmar. Men då vid denna riksdag något yrkande icke blifvit gjordt derom, att ifrågavarande besvär, skulle blifva ett statsbestyr, samt ett förut framställt dylikt yrkande icke vunnit Riksdagens bifall, hade Utskottet, såsom det ock i betänkandet framhållit, ej annan utväg än att göra ifrågavarande besvär

till ett kommunalt åliggande, att utgöras efter den grund, som för utgörande af kommunalutskylder finnes stadgad. För min del kan jag ej heller inse, att de felaktigheter vid bevillningstaxeringarne, som, enligt hvad en ärad talare nyss uppgifvit, skulle hafva blifvit begångna, skulle utgöra tillräcklig anledning att vägra en åtgärd som onekligen är af rättvisa påkallad.

H ad beträffar den af en ärad talare anförda omständigheten att vid sistlidne riksdag följdes en annan grund vid bestämmande af ändring af hvad 26 kap. 1 § byggningsbalken och särskilda författningar innehålla angående skyldigheten att deltaga i kyrkobyggnad med hvad dertill hörer — hvilket Riksdagens beslut jemväl af Kongl. Maj:ts godkändes och hvarom författning redan utfärdats — så är förhållandet att i lagparagrafen, sådan den först löd, gjordes skilnad emellan byggningsvirke, körslor och annan kostnad å ena samt dagsverken å andra sidan. De tre första skyldigheterna utgjordes efter mantal, dagsverken deremot efter matlag. Man ville ej göra rubbningen allt för stor och lade derföre fortfarande den hufvudsakliga tungan på fastigheten, dock ej, såsom förut efter hemmantalet, utan efter taxeringsvärdet, d. v. s. efter samma grund som är för kommunalutskylder bestämd.

Då jag ej kan anse någon annan utväg för utgörande af detta onus möjlig, än att göra det till ett kommunalt besvär, så vida man ej vill göra det till en statens skyldighet, samt en återremiss till Utskottet ej skulle tjena till något, då man ej kan begära att Utskottet skall framkomma med några splitter nya grunder härför, yrkar jag således bifall till betänkandet.

Herr Samuel Johnson: Då den ärade ordföranden i Lag-Utskottet redan yttrat sig i detta ämne, i hvilket jag haft för afsigt att meddela några upplysningar i hvad detsamma rörde taxeringsförhållandena, så har jag numera ingenting annat att tillägga, än att jag instämmer med honom och endast ber att med några ord få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Vid bestämmandet af taxeringsvärdena har man på somliga ställen lagt hemmanens sista inköpspris till grund, under det att man å andra orter höjt taxeringsvärdena ganska betydligt för att derigenom erhålla större hypotekslån. På detta sätt har taxeringen inom de särskilda orterna utfallit ganska ojemnt. En följd häraf blef också, att år 1869, efter föregående årets missväxt, inom mitt kommittentskap t. ex. inom en enda kommun 7 större eller mindre hemmansdelar kommo att öfverlemnas till hypoteksföreningarne för halfva taxeringsvärdet. Dylika fall förekommo inom nästan alla kommunerna i kommittentskapet, med undantag endast af — om jag minnes rätt — eu enda, der blott en hemmansdel behöfde afstås. Att under sådana förhållanden taxeringsvärdena något nedgingo var mindre underligt. I min hembygd hafva de på senare åren något ökats, dock endast i den mån sådant ansetts kunna ske. Man har under den senaste tiden kanske äfven, genom att gå mera modereradt till väga, bättre än såsom förut skedde lyckats träffa hemmanens

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradshägnelse.
(Forts.)

Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)

rätta värde. Och skulle något i den vägen ännu vara öfrigt att önska, så läser sådant utan svårighet kunna i framtiden afhjelpas.

Jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till Lag-Utskottets hemställan, och ber att få instämma i Herr Grefve Sparres senaste yttrande.

Herr Nils Pettersson i Runtorp: Om, på sätt flere föregående talare yttrat, Utskottets föreliggande förslag skulle hvila på orättvis grund, så borde man väl också söka att utfinna någon annan grund för bestämmande af ifrågavarande byggnadsskyldighet, som kunde leda till ett mera tillfredsställande resultat, än det, hvartill Utskottet kommit. Jag vill dock hemställa till Herrarne, om icke en dylik förklaring är liktydig med de obotfärdigas förhinder, och om icke vi skulle komma att få vänta både länge och väl, som det heter, innan vi finge en lag i förevarande ämne, som i alla afseenden tillgodosåge allas berättigade intressen. Då, som vi veta, fullkomlig rättvisa icke lärer stå till finnandes i menskligheten, måste man åtminstone söka afhjelpa de största orättvisorna. Då så är och då de faktiska förhållanden, som legat till grund för befrielse för åtskillige innehafvare af viss jord från i fråga varande byggnadsskyldighet, numera bortfallit, samt ingen väl lärer kunna med fog bestrida att ju icke alla skattskyldige, kapitalisten lika väl som handverkaren, tjänstemannen, så väl som tjenaren, hafva lika väl som den egentlige jordbrukaren intresse af rättvisans behöriga handhafvande, så tror jag verkligen att tungan af ifrågavarande besvär icke kan fördelas efter annan och lämpligare grund, än den som för utgörande af kommunalutskylder finnes stadgad. Om härigenom någon orättvisa skulle komma att drabba en och annan tjänsteman, som till äfventyrs till följd af förflyttning till annan tjänstgöringsort skulle nödgas deltaga i byggande af tingshus och häradsfängelse på flera håll, så lärer väl sådant få räknas till undantagsförhållanden, som, när de inträffa, på ett eller annat sätt kunna afhjelpas. Å andra sidan kan man deremot äfven ganska väl tänka sig, att tjänstemannen genom flyttning till en annan ort kan undgå att deltaga i i fråga varande kostnader.

Under sådana förhållanden och derest icke afsigten är att nu, såsom förut, undanskjuta frågans lösning, tager jag mig friheten hemställa till Herrarne, om icke tillräckligt talande skäl förefinnas för uttagandet af nu ifrågasatta lilla steg till orättvisornas utjemnande.

Jag skulle visserligen kunna hafva åtskilligt att tillägga, men vill, i anseende till den långt framskridna tiden, icke vidare taga Kammarrens tid i anspråk, utan förenar mig med de talare, som yrkat bifall till Utskottets hemställan.

Herr O. B. Olsson: Den ärade talare, som först yttrade sig i denna fråga, lade särskild vikt deruppå att det kapital, som nedlades på en jordbruksegendom, hade större värde än det genom arbete förvärfvade. Jag vill dock dervid erinra, att det mången gång kan inträffa, att den som innehar äfven den största egendom, i sjelfva verket icke representerar denna egendoms taxeringsvärde, enär egendomen kan vara graverad med inteckningar, eller ock egaren måst

ikläda sig skulder i och för egendomens förvärfvande. Dessutom torde det tillåtas mig att erinra den värde talaren derom, att vid utgörande af kommunalutskylder för inkomst af kapital och arbete skall för hvarje fyrk beräknas en afgift af 10 öre, under det att denna afgift för jordbruksfastighet beräknas endast till 4 öre, således mer än hälften lägre.

Om skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Den ärade talaren på upsalabänken yttrade att en tjänsteman möjligen skulle komma att lida derigenom att, sedan han först på en ort fått bidraga till ifrågavarande byggnader, han derefter, vid förflyttning till en annan ort, skulle komma att drabbas af kostnader i och för der pågående byggnader och reparationer. I detta afseende vill jag, i likhet med den näst föregående talaren, påpeka det förhållande, att tjänstemannen just genom en dylik förflyttning skulle kunna undgå hvarje sådan kostnad. Jemförer man det ena med det andra, skall man således, så vidt jag förstår, nödgas erkänna, att man icke kan komma rättvisan närmare, än som nu skett.

Samma ärade talare yrkade äfven ärendets remitterande till Lag-Utskottet, på det Utskottet skulle komma i tillfälle att taga närmare reda på diskussionen i ämnet i Första Kammararen förliden riksdag. För min del tror jag att icke mycket skulle vara att vinna derpå. Som vi veta blef vid sistlidne riksdag denna fråga ej heller föremål för mycken diskussion i Första Kammararen, endast en talare yttrade sig i densamma. Vid sådant förhållande, och då jag tror att Lag-Utskottet redan tagit kännedom om nämnde talares yttrande, lär en återremiss icke tjena till något.

Jag yrkar således bifall till Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Anders Ohlson*.

Herr Magnus Andersson: Oaktadt jag är en bland dem som till följd af naturen af den jord, jag besitter, är fri från skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, kan jag ej anse annat än att ett onus, som väckt så mycket ond blod och måste så göra, då det trycker ojemnt och orättvist, bör på annat sätt ordnas. Jag vill därför hembära Utskottet min tacksamhet därför, att det tagit steget fullt ut, så att, hvilken utgången än må blifva, Utskottet gjort hvad på det ankommit. Att vänta till den tid, då detta onus skulle drabba alla med full jemnhet och rättvisa, vore att uppskjuta frågan till en alltför afågsen framtid. Då det nu föreslagna otvivelaktigt är bättre än det närvarande, yrkar jag således för min del bifall till Utskottets betänkande.

Herr Carl Ericson: Obestriddligen äro nu ifrågavarande onera en hårdt tryckande orättvisa. Men Lag-Utskottets förslag synes mig å andra sidan icke heller fullt rättvist, såsom flere talare redan påpekat. Utskottets ordförande påstår visserligen, att det icke finnes något annat sätt att lösa denna fråga, än att antingen göra dessa onera till en statsutgift eller till en kommunalutgift. Men andra sätt finnas tvifvels utan också, såsom t. ex. att lägga utgiften på *alla* fastig-

*Om skyldighe-
ten att deltaga
i byggnad af
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

heter, ej blott, såsom nu, på endast jordbruksfastigheterna. För min del önskar jag frågans lösning ju förr dess hellre och yrkar därför återremiss af betänkandet. Visserligen vet jag ännu ej, om frågan varit före i Första Kammaren; men om så icke är förhållandet, och om vi dessförinnan hafva återremitterat den, kan kanske Första Kam- maren göra detsamma. Frågan skulle således då möjligen få sin lös- ning redan detta år. På denna grund yrkar jag, såsom jag redan nämnt, återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de yrkanden, som derunder blifvit framställda, biföll Kammaren Ut- skottets hemställan.

§ 10.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
Stats-Utskottets utlåtande N:o 13; och
Lag-Utskottets utlåtanden N:is 8 och 9.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes dels Kongl. Maj:ts under § 6 här ofvan omförmälda propositioner till Riksdagen och dels följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjetto hufvudtitel; och

N:o 23, i anledning af väckt motion om beviljande af ett årligt anslag för utgifning af en tidning, representerande regeringens åsikter och önsknningar;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldighet att hålla damlucka öppen;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1, (i samlingen N:o 1) angående Herr N. J. Boströms motion rörande underdånig skrifvelse om en afgift för rättigheten att idka jagt å matnyttigt villebråd;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 1 (i samlingen N:o 2), i anledning af väckt förslag om af- låtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ändring af Kongl. förordningen den 15 februari 1855 angående behandling af frågor om ersättning för understöd, som af fattigvårdssamhällen i ett af de förenade rikena Sverige eller Norge lemnas nödlidande personer från det andra riket; samt

N:o 2 (i samlingen N:o 3), i anledning af motion om ändring af Kongl. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården, i hvad den rörer bestämmelsen om hemortsrätt.

På hemställan af Herr Talmannen beslöt Kammarén, att Stats-Utskottets ofvanberörda utlåtande N:o 19 skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som denna dag blifvit för andra gången bordlagda.

§ 12.

Herr *Liss Olof Larsson* afgaf en motion, om underdånig skrifvelse angående upphäfvande af Kongl. resolutionen den 16 Mars 1739, rörande skyldighet för egare af qvarnar, som mala för tulltägt, att hålla våg i qvarnen; och blef denna motion, som erhöll ordningsnummern 136, på begäran bordlagd.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Anders Larsson* i Lund under 6 dagar från denna dag.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammaréns ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.